

Ruotsinpyhtää Tesjoki Skårbäcksmossen Arkeologiset kaivaukset 2009

Ulrika Köngäs

MUSEOVIRASTO

Arkisto- ja rekisteritiedot

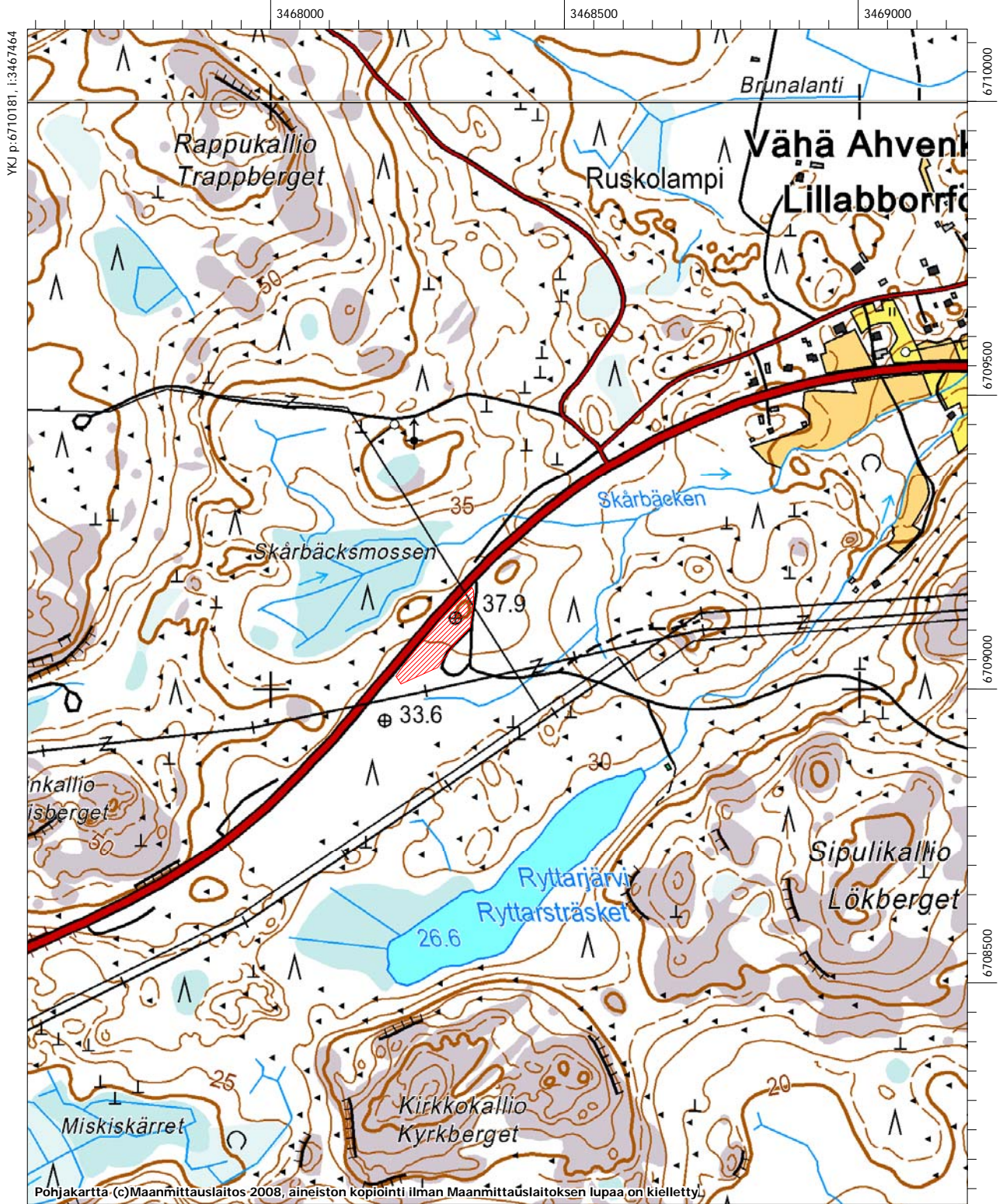
Kunta:	Ruotsinpyhtää
Tutkimuksen laatu:	Arkeologiset kaivaukset ja kartoitus
Ajoitus:	Historiallinen aika
Peruskartta:	PK 302303 Tesjoki
Koordinaatit (YKJ)	Tutkimusalueen keskipiste pkoo: 6709110, ikoo: 3468320
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto (MV/RHO)
Tutkija:	FM Ulrika Köngäs
Kenttätyöaika:	Koekaivaukset 22.6.–26.6.2009, jatkotutkimukset 17.–28.8.2009
Tutkitun alueen laajuus:	Yht. noin 85 m ²
Rahoittaja:	Tiehallinto, Kaakkois-Suomen tiepiiri
Kustannusarviot:	Koekaivaukset 13075 €, jatkotutkimukset 22618 €
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 217867: 1–13
Digitaalikuvat:	MV/RHO 217867: 14–42
Asiaa koskevat MV:n lausunnot:	Diaarinro. 199/304/18.5.2009. Diaarinro. 199/304/2.7.2009 Diaarinro. 345/303/9.7.2009
Tutkimushistoria:	Seppälä, S.-L. 2004: Pyhtää/Ruotsinpyhtää, Ahvenkosken osayleiskaava, arkeologinen inventointi. Kopio raportista MV/RHOA Suhonen V.-P. 2009: VT 7 Koloko -historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten maastotarkastus ja tarvittavien arkeologisten tutkimusten määrittely 5.5.2009. Maastotarkastusmuistio. Liitteenä Museoviraston lausunnossa diaarinro. 199/304/2009.
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto (MV/RHO:A)
Kopiot (7 kpl):	Museovirasto, Haminan toimipiste Tiehallinto (5kpl) Porvoon museo

Tiivistelmä

Ruotsinpyhtään Skårbäcksmossenin 1700-luvun sotilasleirikohteella suoritettiin arkeologiset koekaivaukset ja kartoitus 22.6.–26.6.2009 ja jatkotutkimukset 17.8.–28.8.2009. Tutkimukset liittyivät Valtatie 7 uuteen linjaukseen, joka tulee kulkemaan muinaisjäännöskohteen läpi. Koekaivausten tarkoituksena oli kartoittaa alueella havaittavat maanpäälliset rakenteet sekä tutkia kaivauksin kohteelta tunnettu yksi majanpohja. Koekaivausten aikana tutkittu majanpohja osoittautui raivausröykkiöksi. Kohteen ympäristöä kartoitettaessa löydettiin myös toinen mahdollinen asumuksen pohja ja uunikiveystä muistuttava kivilatomus, joiden tutkimista varten paikalla suoritettiin kahden viikon mittaiset jatkotutkimukset 17.8.–28.8.2009. Kivilatomus osoittautui kaivausten myötä kivin tuetun puhelin- tai sähkötolpan paikaksi. Mahdollinen asumuksenpohja paljastui maa-aineksen ottopaikaksi. Merkkejä sotilasleiristä paikalla ei havaittu. Jatkotutkimusten aikana tutkittiin myös keskiaikaisen Suuren Rantatien linjausta, joka kulkee kohteen itäreunalla. Tutkimusten kustannuksista (13075 + 22618 €) vastasi Tiehallinnon Kaakkois-Suomen tiepiiri.

Ruotsinpyhtää Tesjoki Skårbäcksmossen

YKJ p:6710181, i:3467464

MK 1:10000

YKJ p:6708181, i:3469064

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Tiivistelmä	3
Peruskarttaote.....	4
Sisällysluettelo	5
1 Johdanto	7
2 Ympäristö.....	8
3 Historiallinen tausta	9
4 Kaivausmenetelmät.....	13
5 Kaivaushavainnot.....	14
5.1 Koekaivaukset	14
5.1.1 Kaivausalue 1	14
5.1.2 Koekuoppa 1	16
5.1.3 Koekuoppa 2	17
5.1.4 Koekuoppa 3	18
5.1.5 Koekuoppa 4	19
5.2 Jatkotutkimukset.....	20
5.2.1 Kaivausalue 2.....	20
5.2.2 Kaivausalue 3.....	23
5.2.3 Kaivausalue 4.....	25
6 Tulokset.....	29
7 Lähteet.....	32

Liitteet:

1. Yleiskartta
2. Mustavalkonegatiiviluettelo
3. Digitaalikuvaluettelo
4. Yksikkö- ja rakennekuvaukset, stratigrafia
5. Poistettujen löytöjen luettelo
6. Kartat
7. Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon ajoituslaboratorion ajoitustulokset

1 Johdanto

Ruotsinpyhtään Skårbäckmossenin 1700-luvun sotilasleiriksi tulkitulla kohteella suoritettiin arkeologiset koekaivaukset ja kartoitus 22.6.–26.6.2009. Tutkimukset liittyivät Valtatie 7 uuteen linjaukseen, joka tulee kulkemaan muinaisjäännöskohteen läpi. Koekaivausten tarkoituksena oli kartoittaa alueella havaittavat maanpäälliset rakenteet, määrittää muinaisjäännösalueen tarkemmat rajat ja tutkia kaivauksin kohteelta tunnettu majanpohja. Tavoitteena oli määrittää tienrakentamisen seurauksena muinaisjäännöksestä tuhoutuvat osat sekä arvioida mahdollisten lisätutkimusten tarve. Koekaivausten kustannuksista (13075 €) vastasi Tiehallinnon Kaakkois-Suomen tiepiiri. Kenttätyöjohtajana oli FM Ulrika Kögäs, apulaistutkijana Eeva Pettäy ja tutkimusapulaisena HuK Otso Manninen. Kaivajina olivat arkeologian opiskelijat Heini Pulli ja Niko Anttiroiko.

Koekaivausten aikana kohteen ympäristöä kartoitettaessa löydettiin myös toinen mahdollinen asumuksenpohja ja uunikiveystä muistuttava kivilatamus, joiden tutkimista varten paikalla suoritettiin kahden viikon mittaiset jatkotutkimukset 17.8.–28.8.2009. Jatkotutkimusten kustannuksista (22618 €) vastasi Tiehallinnon Kaakkois-Suomen tiepiiri. Kenttätyöjohtajana oli FM Ulrika Kögäs, apulaistutkijana Eeva Pettäy ja tutkimusapulaisena HuK Otso Manninen. Kaivajina olivat arkeologian opiskelijat Rasmus Åkerblom ja Janne Heinonen.

Skårbäckmossenin muinaisjäännöskohde paikallistettiin vuonna 2004 Ahvenkosken osayleiskaava-alueen inventoinnin yhteydessä¹. Kohteelta havaittu kehämäinen kivirakenne tulkittiin mahdolliseksi sotilasleiripaikan majanpohjaksi. Muinaisjäännöskohde tarkastettiin toukokuussa 2009 Valtatie 7 uuden tielinjauksen vuoksi². Sotilasleirikohteisiin liittyviä majanpohjia on Suomessa tutkittu arkeologisin kaivauksin vain muutama³.

Skårbäckmossenin muinaisjäännöskohteelta ei vuoden 2009 tutkimusten aikana kuitenkaan havaittu merkkejä sotilasleiristä. Koekaivausten aikana tutkittu majanpohja osoittautui raivausröykkiöksi. Jatkotutkimusten aikana tutkittu kivilatamus osoittautui kivin tuetun puhelin- tai sähkötolpan paikaksi ja toinen mahdollinen asumuksenpohja paljastui maa-aineksen ottopaikaksi. Jatkotutkimusten aikana tutkittiin myös keskiaikaisen Suuren Rantatien linjausta, joka kulkee tutkimusalueen itäreunalla. Tien kohdalle avattiin kaivausalue tienpohjan rakenteiden ja kerrosten selvittämiseksi. Paikalta havaittiin ainakin kolme tienpohjaan liittyvää kerrosta.

---

¹ Seppälä 2004

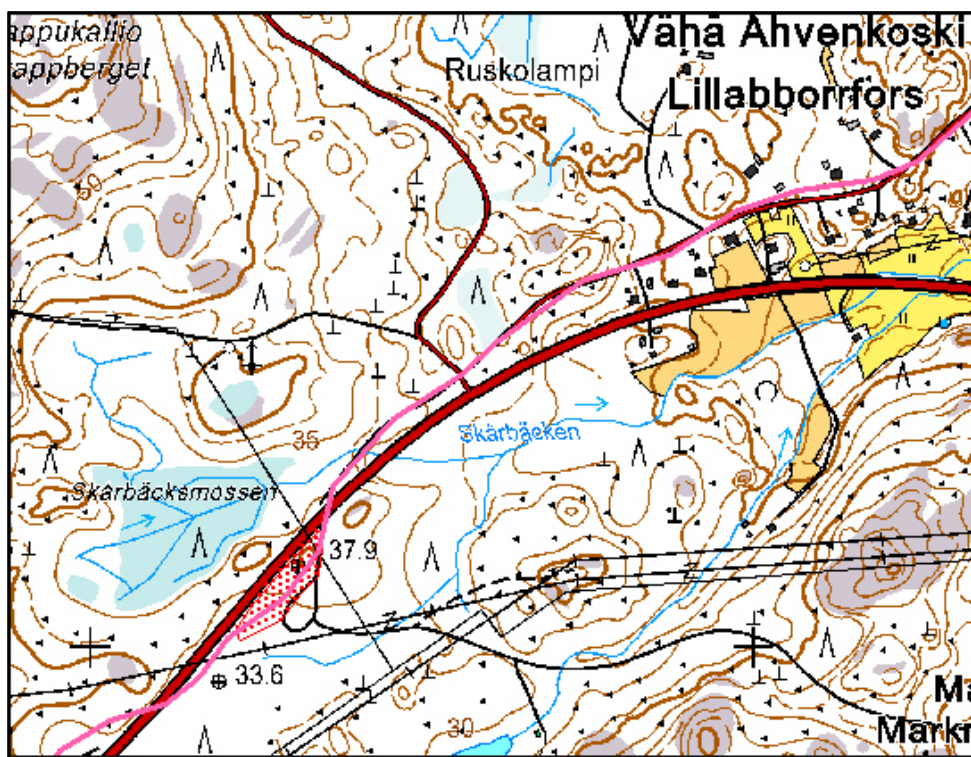
² Museoviraston lausunnot, Diaarinro. 199/304/2009

³Sotilasleirien majanpohjia on tutkittu Puumalan Kukonharjun kanavalla (V.-P. Suhonen 2007), Kotkan Kymminlinnassa (P. Hakanpää 2006) ja Anjalankosken Kivikoskella (K. Lesell 2005).

2 Ympäristö

Skårbäcksmossenin muinaisjäännöskohde sijaitsee Vähä-Ahvenkosken kylän lounaispuolella, noin 1,8 km päässä Kymijoen läntisen haaran ylittävästä Ahvenkosken sillasta. Kohde sijaitsee pienellä moreeniharjanteella nykyisen Valtatien 7 itäpuolella. Mäki rajautuu lännessä ja pohjoisessa Valtatiehen 7 ja idässä hiekkatiehen, joka kääntyy kohteen vieressä silmukanmuotoiseksi käänntöpaikaksi. Suuri Rantatie on aikoinaan kulkenut kohteen itäreunaa pitkin ja kaartunut heti Skårbäcksmossenin muinaisjäännösalueen jälkeen VT 7:n pohjoispuolelle. Nykyinen VT 7:n linjaus juontuu 1960, kun vanhaa Rantatien linjausta oioittiin Loviisan ja Pyhtään välillä⁴. Paikalla on edelleen havaittavissa tielinjaus, joka erottuu maastossa muuta ympäristöä avoimempana noin 3–5 metriä leveänä ruohoa ja heinää kasvavana tienpohjana. Tienlinjan itäpuolella on noin 1,5 m leveä oja, jossa on useita noin 0,5–1 m kokoisia maakiviä. Todennäköisesti kivet on raivattu tieltä pois ja vieritetty tienpenkan ojaan. Maasto kohteella ja sen ympäristössä on hyvin kivistä. Moreeniharjanne ja sen ympäristö ovat etupäässä kuusimetsää. Runsas kenttäkasvillisuus koostuu alueella pääosin sammal- ja varpukasveista. Kohteen eteläpuolella maasto tasoittuu avonaiseksi hakkuuaukeaksi.

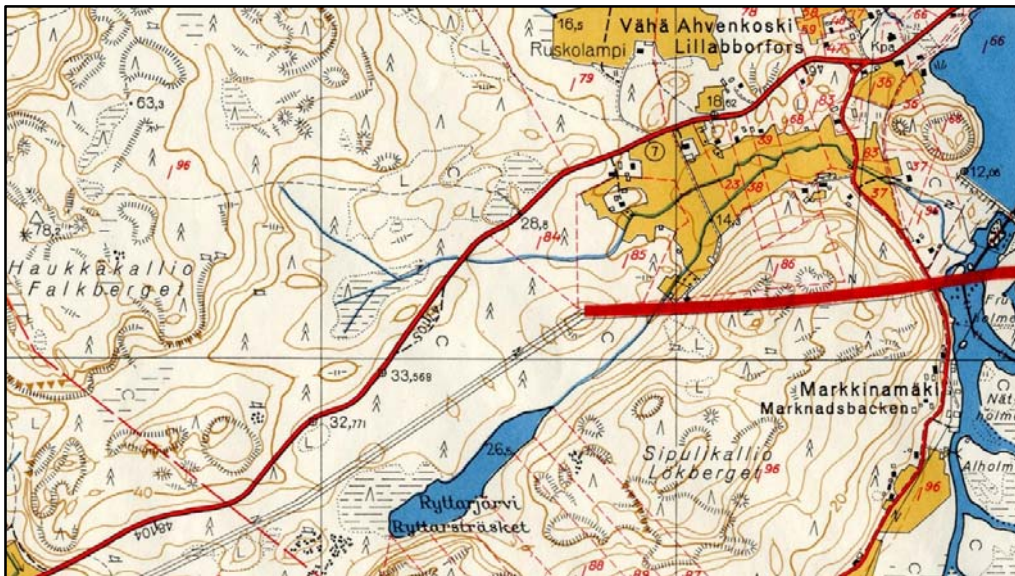
Kartta 1 Suuri Rantatie on merkitty karttaan vaaleanpunaisella viivalla. Skårbäcksmossenin muinaisjäännösalue on merkitty karttaan punatäplikkäällä alueella⁵.

⁴ Salminen 1993:93

⁵ Lähde: Museoviraston rakennushistorian osasto, MapInfo-tiedosto, digitoitunut J. Seppänen 2006

Suuren Rantatien lisäksi maanpinnalle erottuvia mahdollisiksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi tulkittavia rakenteita havaittiin alueella kolme kappaletta: kaksi majan- tai asumuksen pohjaa ja kivilatomus. Mäen itärinteessä oli peruskallion paljastuman viereen tehty maanpinnalle erottuva noin 3x2,5 m kokoinen kehämäinen kivirakennelma. Rakenne oli turpeen ja sammalen peitossa. Rakenne muistutti muodoiltaan ns. tomtning-tyyppistä majan pohjaa. Noin 42 m päässä majan pohjasta länteen erottui mäen päällä noin 0,8x1,25 m kokoisen maakiven vieressä sammalen alla kivilatomus, joka tulkittiin mahdolliseksi uunikiveykseksi. Majan pohjaksi tulkitusta rakenteesta noin 60 m päässä lounaassa erottui maastossa noin 9x5 m kokoinen suorakaiteenmuotoinen kolmelta sivulta vallien ympäröimä tasanne, joka tulkittiin myös mahdolliseksi majan- tai asumuksen pohjaksi.

Kartta 2 Kohteella sijaitsevan mahdollisen Suuren Rantatien vanha linjaus on merkitty vuoden 1959 peruskarttaan pienenä tienä (mustalla katkoviivalla)⁶.

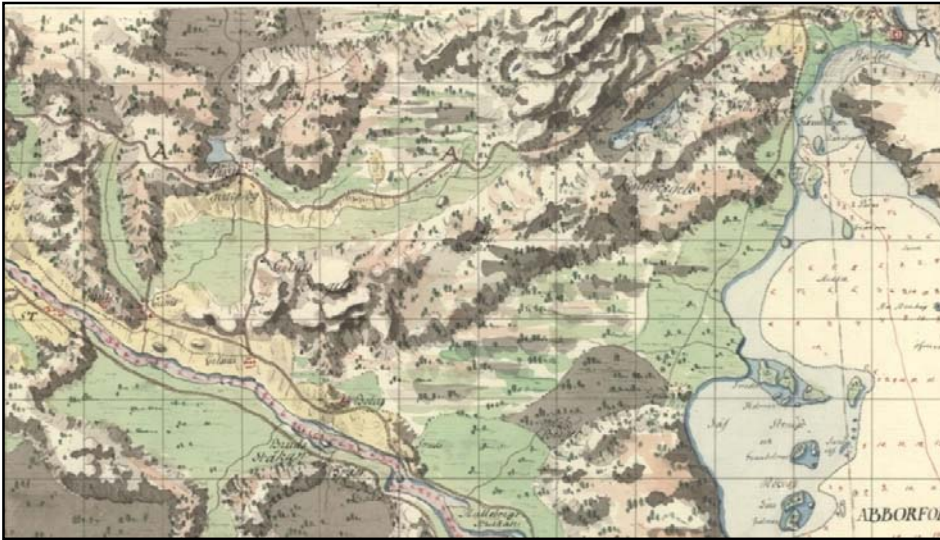
3 Historiallinen tausta

Ruotsinpyhtään Vähä-Ahvenkosken kylä on sijainnut maa- ja meriteiden solmukohtassa. Paikalla on sekä kaupankäynnin, raja-aseman että puolustuksen kannalta historiallinen merkitys. Kalarikas Kymijoki on jo varhaisista ajoista lähtien toiminut sisämaan ja rannikon välisenä liikenneväylänä⁷. Keskiajalta lähtien tärkeä Turusta Viipuriin kulkeva maantie, Suuri Rantatie, on kulkenut Ruotsinpyhtään läpi ja Ahvenkoskella on sijainnut Kymijoen ylikulkupaikka, myöhemmin rajanylityspaikka. Suuri Rantatie on ollut vanhan Pyhtään

⁶ Karttalähde: MMH Peruskartta 302303 Tesjoki.

⁷ Orman 2000: 64

tärkein ja paras tie, mutta vasta 1600-luvun lopulla alkoi tie olla koko pituudeltaan pyöräajopelein liikennöitävässä kunnossa⁸.

Kartta 3 Ote hydrologisesta kartasta 1790-luvulta. Vähä-Ahvenkoski näkyy oikeassa yläkulmassa. Skårbäckmossenin kohde on ympyröity karttaan⁹.

Turun rauhan jälkeen vuonna 1743 Venäjän ja Ruotsin välinen raja siirtyi Kymijoen läntiseen haaraan, kulkemaan suoraan Pyhtään pitäjän läpi. Ruotsin puolelle jäänyttä pitäjän läntistä osaa alettiin sittemmin kutsua ruotsalaiseksi Pyhtääksi, eli Ruotsinpyhtääksi. Pitäjän ruotsinkieliseksi nimeksi vakiintui kuitenkin Strömfors paikallisen rautaruokin mukaan.¹⁰ Uuden rajan tuntumaan alettiin heti rauhan jälkeen hakea sopivaa paikkakuntaa huolehtimaan sekä rajalinnoitus- että kaupankäyntitehtävistä. Ruotsinpyhtään puolella, heti rajan länsipuolella sijainneella Vähä-Ahvenkosken kylällä oli ollut pitkät kaupankäyntiperinteet. Paikalla kohoaa nykyäänkin Markkinämäki. Vuoden 1744 alussa Vähä-Ahvenkosken kylään asettui muutama haminalainen kauppias, jotka olivat jättäneet kotikaupunkinsa sodan aikaansaamien tuhojen vuoksi ja Haminan jäätyä Venäjän puolelle. Heinäkuussa 1744 kauppiat onnistuivat saamaan Vähä-Ahvenkoskelle tilapäiset kaupunkioikeudet. Pysyvää kaupunkia Ruotsinpyhtään Vähä-Ahvenkosken kylästä ei kuitenkaan muodostunut. Aivan rajan tuntumassa sijainneen kylän ei katsottu olevan tarpeeksi hyvä paikka rajalinnoituksen rakentamiselle. Äkkihyökkäyksen sattuessa ei puolustajille olisi jäänyt minkäänlaista varoaikaa. Niinpä Ruotsin puolelle perustettiin vuonna 1745 Degerbyn tapulikaupunki

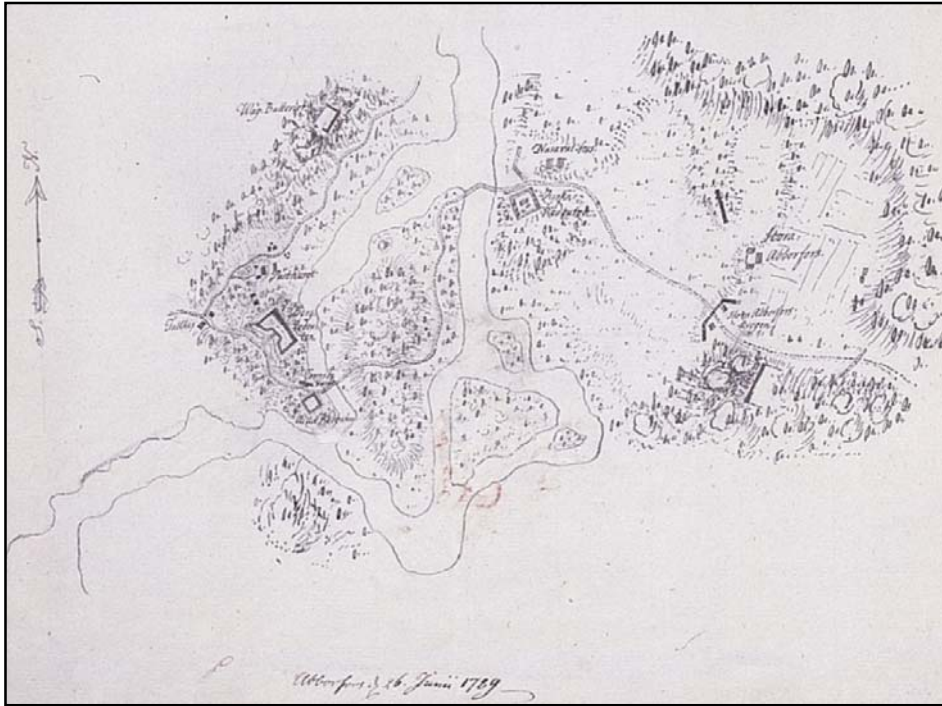
---

⁸ Oksanen 1991: 120

⁹ Karttälähde: Kuninkaallinen merikartasto XXI.16.Loviisa

¹⁰ Oksanen 1991: 160-161

(vuodesta 1752 Loviisa). Loviisan maalinnoitusta alettiin rakentaa vuonna 1747.¹¹ Ahvenkosken raja-asema varustettiin kuitenkin redutein ja patterein¹².

Kartta 4 Ahvenkosken redutit vuonna 1789¹³.

Noin 800 metrin päässä Skårbäcksmossenista koilliseen sijaitsee laaja Vähä-Ahvenkosken sotilasleiripaikka. Leiripaikka ajoittuu 1700-luvulle ja se on mahdollisesti merkitty vuoden 1742 karttaan. Kohteelta on paikallistettu reilu kaksikymmentä majanpohjaa, useita painanteita ja hyvin säilyneitä uunikiveyksiä. Leiripaikan itäosa on tuhoutunut metsänraivauksen seurauksena.¹⁴ Vähä-Ahvenkosken leiripaikan majanpohjat muistuttavat Skårbäcksmossenin majanpohjaksi tulkittuja kivirakenteita, tosin Skårbäcksmossenin rakenteet ovat Vähä-Ahvenkosken majanpohjia epäselvempiä. Kivirakenteiden samankaltaisuus Skårbäcksmossenin ja Vähä-Ahvenkosken välillä vaikutti siihen, että Skårbäcksmossenin rakenteet tulkittiin maanpinnalle näkyvien havaintojen perusteella mahdolliseksi Vähä-Ahvenkosken leiripaikan jatkeeksi. Skårbäcksmossenin paikalla ei näy vanhassa kartta-aineistossa merkkejä ihmistoiminnosta Suurta Rantatietä lukuun ottamatta.

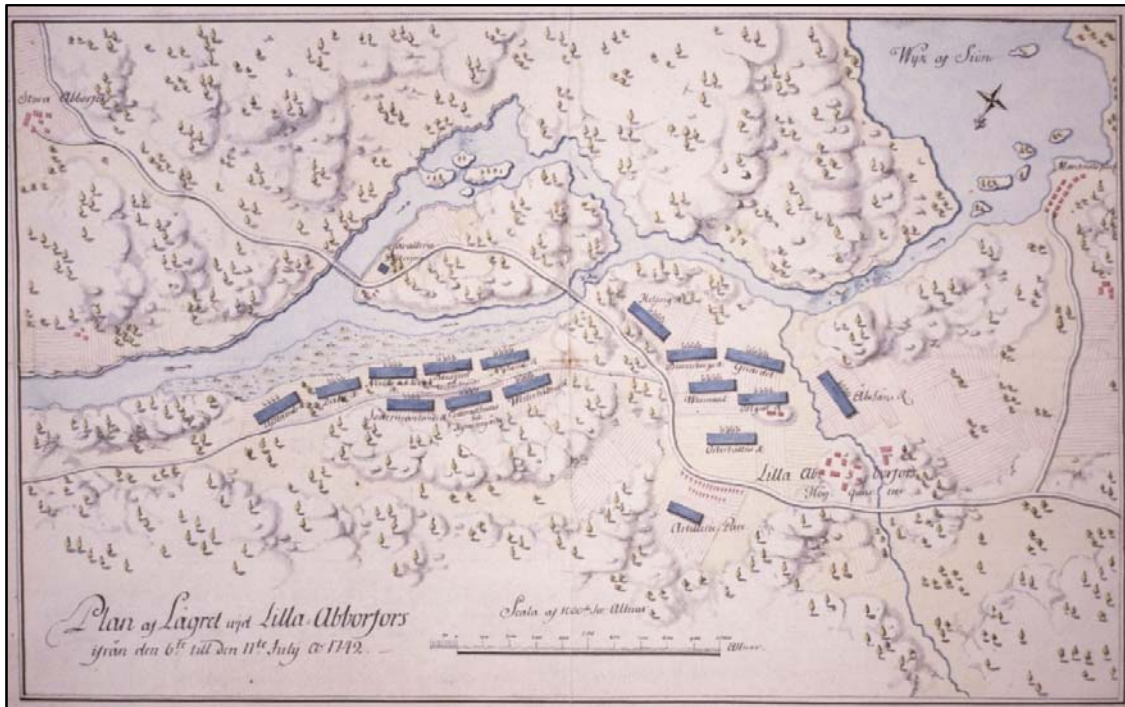
¹¹ Mickwitz & Paaskoski 2005: 153, Sirén 1995: 8-9

¹² ks. Ahvenisto 1968, Suhonen 2004

¹³ Karttälähde: MV/RHO Kra e1_03p, alkuperäinen kartta Ruotsin sota-arkisto

¹⁴ Ahvenisto 1968 (Ruotsinpyhtää, kohde 10), Suhonen 2004: 38

Kartta 5 Vähä-Ahvenkosken leiripaikan kartta vuodelta 1742¹⁵.

¹⁵ Karttalähde: MV/RHO Kra b4_08, alkuperäinen kartta Ruotsin sota-arkisto

4 Kaivausmenetelmät

Skårbäcksmossenin sotilasleiriksi tulkitulla muinaisjäännöskohteella toteutettiin Valtatien 7 uuteen linjaukseen liittyen ensin kesäkuussa 2009 viikon mittaiset koekaivaukset ja myöhemmin elokuussa kahden viikon mittaiset jatkotutkimukset. Koekaivausten tarkoituksena oli kartoittaa alueella havaittavat maanpäälliset rakenteet, määrittää muinaisjäännösalueen tarkemmat rajat ja tutkia kaivauksin kohteelta tunnettu majanpohja. Tavoitteena oli määrittää tienrakentamisen seurauksena muinaisjäännöksestä tuhoutuvat osat sekä arvioida mahdollisten lisätutkimusten tarve. Koekaivausten aikana kohteen ympäristöä kartoitettaessa löydettiin myös toinen mahdollinen asumuksen pohja ja uunikiveystä muistuttava kivilatomus, jotka tutkittiin jatkotutkimusten aikana.

Kaivausalueet valittiin maanpäälle erottuvien rakenteiden ja koekuopista tehtyjen havaintojen perusteella ja ne nimettiin juoksevasti. Koekaivausten aikana kohteelle avattiin kaivausalue majanpohjaksi tulkitun rakenteen tutkimiseksi (kaivausalue 1). Kohteen ympäristöön kaivettiin neljä koekuppaa (koekuopat 1–4), joiden avulla haluttiin selvittää maastossa erottuvien mahdollisten kivi- ja maarakenteiden luonnetta. Jatkotutkimusten aikana kaksi koekuoppaa laajennettiin kaivausalueiksi niiden tarkemman luonteen selvittämiseksi (kaivausalueet 2 ja 3). Kaivausalue 2 avattiin mahdollisen asumuksen pohjan paikalle ja kaivausalue 3 kivilatomuksen kohdalle. Lisäksi avattiin kaivausalue 4 poikittain Suuren Rantatien linjausta vasten, tienpohjan rakenteiden ja kerrosten selvittämistä varten. Kaivaminen tapahtui lapioilla ja kaivauslastoilla. Maata ei seulottu.

Kaivausalueet dokumentoitiin piirtämällä, niistä kirjoitettiin sanallinen kuvaus ja ne kuvattiin sekä mustavalkonegatiiville että digitaalikameralla. Koekuopista kirjoitettiin sanalliset kuvaukset ja ne valokuvattiin. Koekuopat dokumentoitiin piirtämällä vain, jos niistä havaittiin arkeologisesti mielenkiintoisia kerroksia tai rakenteita. Dokumentoinnissa sovellettiin yksikkökaivausmenetelmää. Kaivausalueiden maayksiköille ja rakenteille annettiin omat tunnusnumerot. Yksiköt ja rakenteet nimettiin kolmella numerolla, joista ensimmäinen oli kaivausalueen numero. Turve- ja pintamaakerros sai kaikilla alueilla numerokseen nollan (Y100, Y200 jne.). Yksikkö- ja rakennekuvaukset sekä kaivausalueiden stratigrafiat on esitetty liitteessä 4. Löydöt otettiin talteen alueittain ja yksiköittäin. Jälkitöiden yhteydessä kaikki löydöt päätettiin poistaa. Ne luettelointiin ja kuvattiin poistettujen löytöjen luetteloon liitteeseen 5.

Kaivausalueelta 4 otettiin vanhan tienpohjan kerroksesta kaksi radiohiiliajoitusnäytettä, jotka ajoitettiin Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon ajoituslaboratoriossa. Näytteiden tarkoituksena oli tarkentaa tienpohjan maakerrosten ja rakenteiden ajoitusta.

Pohjakartta-aineistona toimi Tiehallinnolta saatu tutkimusalueen kattava digitaalinen vektoripohjainen kartta-aineisto. Karttoitus suoritettiin takymetrillä, jolla myös kaivausalueet mitattiin paikoille tunnettuun koordinaatistoon. Takymetrin orientointi tehtiin kiintopisteiden nro 8077 (X=6709113.997, Y=3468255.243, z=38,786) ja nro 8096 (X=67009033.581, Y=3468604.148, Z=34.240) avulla. Kiintopisteiden koordinaattitiedot ovat ilmoitettu KkJ-

järjestelmässä ja korkeustieto N60 järjestelmässä. Kiintopisteet on mitannut ja rakentanut Blom Kartta Oy vuonna 2008 Kaakkois-Suomen tiepiirille. Tutkimuskohteen ympäristöön luotiin kartoitustyön helpottamiseksi apupisteitä.

Kuva 1 (vasemmalla) Ryhmäkuva koekaivauksilta. Kuvassa vasemmalta oikealle: Heini Pulli, Eeva Pettäy, Otso Manninen, Niko Anttiroiko ja Ulrika Kögäs.

Kuva 2 (oikealla) Ryhmäkuva jatkotutkimuksilta. Kuvassa vasemmalta oikealle: Eeva Pettäy, Ulrika Kögäs, Otso Manninen, Janne Heinonen ja Rasmus Åkerblom.

5 Kaivaushavainnot

Kappaleessa on esitetty ensin koekaivauksien aikana 22.6.–26.6.2009 tehdyt havainnot (kaivausalue 1, koekuopat 1–4). Tämän jälkeen on esitetty jatkotutkimuksien aikana 17.–28.8.2009 tehdyt havainnot (kaivausalueet 2–4).

5.1 Koekaivaukset

5.1.1 Kaivausalue 1

Vuoden 2004 inventoinnissa majanpohjaksi tulkittu rakenne sijaitsee mäen itärinteestä. Peruskallion vieressä oli maanpäällä havaittavissa noin 3x2,5 m kokoinen kehämäinen turpeen ja sammalen peittämä kivrakennelma, joka muistutti tomtning-tyyppistä majanpohjaa. Rakenteen tarkemman luonteen selvittämiseksi sen päältä ja ympäriltä poistettiin turvetta ja pintamaata noin 25 m² laajalta alueelta.

Kuva 3 (vasemmalla) Kaivausalue 1 ennen pintamaiden poistoa. Kehämäinen kivirakenne erottuu kallion edessä. Kuva: U. Köngäs 2009.

Kuva 4 (oikealla) Kaivausalue 1 pintamaiden poiston jälkeen (dokumentointitaso 1). Rakenne on kuvattuna ylhäältä kallion päältä. Kuva: U. Köngäs 2009.

Dokumentointitaso 1

Pintamaan poistamisen jälkeen kiveys (R101) osoittautui yhtenäiseksi, lähes suorakaiteenmuotoiseksi rakenteeksi. Kiveys oli noin 2,5x3 m kokoinen ja se koostui etupäässä noin 0,2x0,3–0,6x0,8 m kokoisista luonnonkivistä. Kivirakennetta ympäröi vaaleanharmaa hieno hiekka (Y102).

Dokumentointitaso 2

Tutkimuksia jatkettiin kaivamalla noin 2 metriä leveä oja kaivausalueelle niin, että kivirakenteesta R101 puolet purettiin ja tutkittiin. Ojan eteläreuna muodosti profiiliin rakenteeseen R101. Rakenteen kiviä poistettiin kerroksittain, niin että vain alimmat kivet jätettiin toistaiseksi paikoilleen. Rakenne osoittautui koostuvan matalaan kuoppaan kasatuista irtokivistä. Rakenteen reunat ja pohja oli ladottu täytettä suuremmista, noin 0,5x0,6–0,6x0,8 m kokoisista kivistä. Rakenteen keskellä kivet olivat pienempiä, noin 0,15x0,2–0,25x0,4 m kokoisia. Suurin osa kivistä oli luonnonkiviä, mutta joukossa oli myös muutama lohkokivi. Osa kivistä oli rapautunut. Kiveystä ei ollut tiivistetty eikä tuettu, vaan kyseessä oli irtokivistä koottu kasa. Kivien seasta, kiveyksen väliin valuneesta pintamaansekaisesta harmaasta hiekasta (Y102) löytyi muutama ruskea pullolasin kappale ja rautalangan kappaleita. Löytöjen avulla rakennetta on vaikea ajoittaa tarkemmin. Lasin kappaleet ovat todennäköisesti 1900-luvulta ja ne ovat voineet valua kiveyksen väliin vasta sen kasaamisen jälkeen.

Kiveystä ympäröivältä alueelta kaivettiin pois harmaata hienoa hiekkaa (Y102), jonka alta tuli esiin vaaleanruskea soransekainen hiekka (Y103). Hiekan seassa oli myös useita maakiviä. Harmaasta hiekasta (Y102) löytyi pullolasin kappaleita, jotka poistettiin jälkitöiden yhteydessä (ks. liite 5).

Kuva 5 (vasemmalla) Kaivausalue 1 dokumentointitasossa 2. Kuva: U. Kögäs 2009.

Kuva 6 (oikealla) Rakenteen R101 profiili dokumentointitasossa 2. Kuva: U. Kögäs 2009.

Dokumentointitaso 3

Kivirakenteen R101 alimmat kivet poistettiin ja rakenteen alta ja sen edustalta kaivettiin pois vaaleanruskeaa soransekaista hiekkaa (Y103), joka osoittautui pohjamaaksi. Yksikkö oli löydötön. Osa rakenteen R101 alimmista kivistä oli aseteltu kallion päälle. Kaivausalueen eteläprofiili, joka samalla muodosti profiilileikkauksen rakenteeseen, dokumentoitiin piirtämällä. Mahdollisesti kyseessä oli kivivarasto tai raivausröykkiö. Kulttuurikerrosta alueelta ei havaittu.

Kuva 7 (vasemmalla) Kaivausalue 1 pohjaan kaivettuna. Kuva: U. Kögäs 2009.

Kuva 8 (oikealla) Rakenteen R101 profiili. Kuva: U. Kögäs 2009.

5.1.2 Koekuoppa 1

Mäen päällä, noin 42 m päässä kaivausalueesta 1 länteen havaittiin jäännöksiä mahdollisesta uunikiveyksestä. Suuren, noin 0,8x1,25 m kokoisen maakiven vieressä erottui maanpinnalle noin 2x2 m kokoinen kivilatomus. Kiveys oli sammalen peitossa. Parhaiten siitä erottui sen etelä- ja länsireuna. Kiveyksen eteläreunaan tehtiin koekaivausten aikana noin 1,4x1 m kokoinen koekuoppa. Koekuopan kohdalla turvekerros oli noin 10 cm paksu ja sen alla ollut harmaasta hiekasta koostuva huuhtoutumiskerros oli noin 2–10 cm paksu. Harmaan hiekan

alla oli vaaleanruskea soransekainen hiekka. Koekuopasta kävi ilmi, että maakiven vieressä oli ainakin 2–3 kivikerrasta koostuva noin 0,6 m korkea suoraseinäinen kivilatomus. Päällimmäiset kivet tulivat esiin heti turvekerroksen alta. Alemmat kivet olivat aseteltu vaaleanruskeaan soransekaiseen hiekkaan. Noin 0,2x0,3 m kokoiset luonnonkivet vaikuttivat irtonaisilta, päällekkäin asetelluilta. Kiveystä ei purettu. Koekuoppa oli syvimmillään 0,8 m syvä ja siitä ei tehty esinelöytöjä. Kivilatomuksen tarkemman luonteen selvittämiseksi paikalle avattiin jatkotutkimusten aikana kaivausalue 3.

Kuvat 9 - 10 Koekuoppa 1 kuvattuna ylhäältä (vasemmalla) ja etelästä (oikealla). Kuvat: U. Köngäs 2009.

5.1.3 Koekuoppa 2

Kohteen itä- ja kaakkoispuolella erottui maastossa noin 3–5 m leveä puustosta paljas vanha tienpohja. Kyseessä saattaa olla vanha linjaus Suuresta Rantatiestä, joka on kulkenut paikalla. Tielinjauksen keskelle kaivettiin koekaivausten aikana noin 1,3x0,65 m kokoinen koekuoppa tienpohjan kerrosten selvittämiseksi. Koekuopan kohdalla oli ohut, noin 0–5 cm paksu turvekerros, jonka alla oli noin 5 cm paksu harmaasta hiekasta koostuva huuhtoutumiskerros. Tämän alla oli noin 30 cm paksu kellertävä soransekainen hiekkakerros. Soransekaisen hiekan alla oli vaaleanruskeaa hiesua ainakin 15 cm paksuudelta. Maa oli koekuopassa erittäin tiivistä ja kovaa, mikä viittaa tiivistyneeseen tienpohjan kerrokseen. Koekuoppa oli syvimmillään noin 0,5 m syvä. Vanhaan tienpohjaan liittyviä rakenteita tai poikkeavia maakerroksia ei havaittu.

Kuva 11 (vasemmalla) Yleiskuva Suuren Rantatien linjauksesta. Kuva: U. Köngäs 2009.

Kuva 12 (oikealla) Koekuoppa 2. Kuva: U. Köngäs 2009.

5.1.4 Koekuoppa 3

Noin 60 m päässä kaivausalueesta 1 lounaaseen erottui maastossa noin 9x5 m kokoinen suorakaiteenmuotoinen mahdollinen rakennuksen/majan pohja. Rakenne oli lounais-koillisuuntainen. Sen keskellä olevaa noin 4,8x6,2 m kokoista tasaista aluetta kiersi kolmelta sivulta noin 0,6–1 m korkea ja noin 0,7–1 m leveä kiven- ja maansekainen valli. Ulkoreunalta vallin korkeus oli noin 0,4 m. Kaakon puoleisessa seinässä ei ollut vallia. Itäkulmassa oli noin 1,5x2 m kokoinen maanpinnalle erottuva kivikasa. Kivet olivat sammaloituneita ja noin 0,5x0,7 m kokoisia. Noin 3,5 m päässä rakenteen kaakkoispuolella kulki Suuren Rantatien linjaus.

Rakenteen luonteen selvittämiseksi sen lounaisreunaan avattiin koekaivausten aikana noin 1,4x1,2 m kokoinen koekuoppa. Koekuopan kohdalla turvekerros oli noin 5 cm paksu ja sen alla oleva harmaasta hiekasta koostuva huuhtoutumiskerros oli noin 5 cm paksu. Huuhtoutumiskerroksen alta tuli esiin ruskea hiekka. Kuoppaa kaivettiin noin 20 cm syvyyteen, kunnes ruskea hiekka kerros muuttui hyvin kovaksi ja tiiviiksi. Samassa tasossa oli muutama tasapintainen kivi. Kerros muistutti lattiatasoa. Syvimmillään koekuoppa oli noin 30 cm syvä. Koekuopasta ei tehty esinelöytöjä. Tarkemman luonteen selvittämiseksi koekuoppa laajennettiin jatkotutkimusten aikana kaivausalueeksi 2.

Kuva 13 Koekuoppa 3. Kuva: U. Köngäs 2009.

5.1.5 Koekuoppa 4

Tutkimusalueen ympäristössä erottui maanpinnalle muutama epämääräinen suuremman maakiven vierustaa kiertävänä kivikehä. Yhteen näistä tehtiin koekuoppa kivikehien luonteen selvittämiseksi.

Koekuoppa kaivettiin kaivausalueesta 1 noin 6 m päässä lounaassa sijaitsevan kivikehän sisäpuolelle. Maanpinnalle erottuvat kivet muodostivat halkaisijaltaan noin 2,5 m kokoisen kehän noin 1,7x2 m kokoisen maakiven eteläpuolelle. Kiveys puhdistettiin turpeesta ja pintamaasta noin 2x1,8 m kokoiselta alueelta. Turve kerros oli noin 20–30 cm paksu ja sen alla oli harmaan hiekan muodostama huuhtoutumiskerros. Pintamaan poistamisen jälkeen myös kivikehän sisältä paljastui kiviä. Kivet olivat noin 0,3x0,35–0,9x1,2 m kokoisia luonnonkiviä. Yhdessä kivessä oli moderni rautainen ankkurirengas. Muuten kiveys vaikutti luonnolliselta.

Muiden ympäristössä sijainneiden kivikehien sisäosia kairattiin maakerrosten selvittämisen vuoksi. Kairatessa todettiin että myös kaikkien muiden rakenteiden keskiosassa on heti pintamaan alla kiviä. Kiveykset vaikuttivat luonnollisilta. Alueen ympäristö on luonnostaan hyvin kivistä.

Kuva 14 Koekuoppa 4. Keskellä olevassa kivessä on rautainen ankkuritappi.
Kuva: U. Köngäs 2009.

5.2 Jatkotutkimukset

5.2.1 Kaivausalue 2

Koekaivausten aikana vallien ympäröimän suorakaiteenmuotoisen tasaisen alueen, mahdollisen majanpohjan, lounaispäätyyn kaivettiin koekuoppa 3 (ks. edellä), joka jatkotutkimusten aikana laajennettiin kaivausalueeksi 2. Kaivausalue avattiin rakenteen suuntaisesti, niin että se ylsi pituussuuntaisesti koko rakenteen läpi. Noin 11x3,5 m kokoinen, lounais-koillis-suuntainen kaivausalue kattoi rakenteen lounais- ja koillisreunojen vallit sekä itäkulmassa maanpäälle erottuneen kiveyksen. Lisäksi kohti vallitonta kaakkoisseinää avattiin noin 2,2x1,5m m kokoinen alue maanpinnalle erottuvan 5 kiven muodostaman kivirivin viereen. Kivirivi yltyi seinälinjasta noin 2 m ulospäin. Kaivausalue oli kokonaisuudessaan noin 36 m² laaja.

Kuva 15 Kaivausalue 2 ennen pintamaiden poistoa. Suorakaiteenmuotoista aluetta ympäröivät vallit on merkitty kuvaan punaisella katkoviivalla ja niiden sisäpuolella oleva maanpinnalle erottuva kiveys punaisella ympyrällä.
Kuva: U. Köngäs 2009.

Dokumentointitaso 1

Turpeen ja pintamaan poistamisen jälkeen kaivausalueelta esiin tuli harmaa hiekka (huuhtoutumiskerros, Y201). Harmaan hiekan muodostama kerros (Y201) oli paikoittain turpeen sekainen ja paikoittain hyvin ohut. Näiltä osin kerroksen poistamista jatkettiin ruskeaan soransekaiseen hiekkaan asti (Y202). Kerrokset olivat löydöttömiä.

Maan- ja kiviensekaisten vallien ympäröimä tasainen alue aukeaa kaakkoon Suuren Rantatien linjausta kohti. Koillispäädyn valli paljastui turpeenpoiston jälkeen koostuvan suurista, noin 1,5x0,6x0,45 m kokoisista luonnonkivistä, joiden välissä oli pienempiä noin 0,3x0,4 m kokoisia kiviä sekä harmaata hiekkaa (Y201). Alueen keskellä maanpinnalle hahmottunut kivikasa paljastui turpeiden poiston jälkeen koostuvan noin 0,8x0,5 m kokoista toisistaan erillään olevista luonnonkivistä. Tämä kiveys vaikutti luonnolliselta. Lounaisvalli koostui harmaasta hiekasta (Y201) ja siinä olevista noin 0,15x0,15–0,35x0,55 m kokoisista luonnonkivistä. Lounaisvallin ja alueen keskellä olevan kiveyksen välissä sijaitsi ruskeassa soransekaisessa hiekassa (Y202) laakakiviä.

Kuvat 16 -17 Kaivausalue 2 pintamaiden poiston jälkeen. Vasemmanpuoleinen kuva on kuvattu pohjoisesta, oikeanpuoleinen kuva lounaasta. Kuvat: U. Kögäs 2009.

Dokumentointitaso 2

Tutkimuksia jatkettiin alueella kaivamalla harmaata hiekkaa (Y201) ja sen alta esiin tullutta soransekaisista vaaleanruskeaa hiekkaa (Y202) pois. Lounaisvallin läpi kaivettiin noin 1 m levyinen oja ja koillisvallin läpi noin 0,4 m levyinen oja vallien poikkileikkausten selvittämiseksi. Koko alueella soransekaisen ruskean hiekan alta esiin tuli vaaleanruskea kova hiekka (Y203).

Koillispuoleisen vallin valli koostui luonnonkivistä, joiden seassa oli ruskeaa soransekaisista hiekkaa (Y202). Kivien koot vaihtelivat isoista noin 1,5x0,6x0,45 m kokoisista kivistä pienempiin noin 0,3x0,2 m kokoisiin kiviin. Lounaisvalli koostu ruskeassa soransekaisesta hiekasta (Y202) ja harmaassa hiekassa (Y201) olevista noin 0,15x0,15–0,35x0,55m kokoisista luonnonkivistä.

Kaivausalueen keskikohdalla olleet maanpinnalle erottuvat kivet olivat harmaan hiekan (Y201) ja ruskean soransekaisen hiekan (Y202) päällä. Kivet olivat todennäköisesti tuotu/siirretty paikoilleen myöhemmin, sillä muut kaivausalueella olleet suuret kivet olivat tiiviisti kiinni ympäröivässä vaaleanruskeassa hiekassa (Y203), joka tulkittiin pohjamaaksi.

Kaivausalueelta ei tehty löytöjä eikä alueella havaittu kulttuurikerrosta. Kaivaustulosten perusteella kyseessä saattaisi olla pienimuotoinen maanottopaikka, josta on otettu hiekkaa vähäisiin paikallisiin tarpeisiin. Kolmelta sivulta vallien ympäröimä rakenne oli avoin noin 3,5 m päässä kulkevalle Suurelle Rantatielle päin, mikä tukee tulkintaa, että kyseiseltä

paikalta olisi mahdollisesti otettu maata/hiekkaa tien paikkaamiseen ja kunnossa pitämiseen. Tutkimusalueen ympäristö on hyvin kivistä, eikä alueella ole laajempia hiekkaesiintymiä. Maanoton yhteydessä kiviä olisi siirretty sivuun hiekkaisemman maan saamiseksi, mikä olisi muodostanut matalat vallit maanottoaikan reunoille.

Kuva 18 Kaivausalue 2 pohjaan kaivettuna. Kuva: U. Köngäs 2009.

5.2.2 Kaivausalue 3

Koekaivausten aikana noin 42 m päässä kaivausalueesta 1 länteen havaittiin jäännöksiä mahdollisesta uunikiveyksestä. Suuren, noin 0,8x1,25 m kokoisen maakiven vieressä erottui maanpinnalle noin 2x2 m kokoinen sammalen peittämä kivilatomus, jonka reunaan kaivettiin koekuoppa 1. Kivilatomuksen tarkemman luonteen selvittämiseksi paikalle avattiin jatkotutkimusten aikana kaivausalue 3. Kaivausalue oli noin 3x3 m kokoinen, yhteensä noin 9 m² laaja.

Dokumentointitaso 1

Kiveyksen paikalta poistettiin pintamaa ja paljastunut kiveys kaivettiin esiin ja puhdistettiin. Esiin tulleesta kivikasasta ei ollut havaittavissa rakenteita. Noin 0,2x0,35–0,8x0,8 m kokoiset luonnonkivet olivat kivikasan keskellä irtonaisia. Reunimmaisiet kivet olivat kiinnitetyt tummanruskeassa hiekassa (Y301) ja soransekaisessa ruskeassa hiekassa (Y302). Kivikasan eteläosissa tummanruskeassa hiekassa (Y301) oli seassa nokimaata ja rapautuneita kiviä. Heti turvekerroksen alta alueen itäpuolelta esiin tuli rautavaijeri, joka ylsi kivikasan sisälle ja jatkui kaivausalueen ulkopuolelle.

Kuva 19 Kaivausalue 3 dokumentointitasossa 1. Kuva: U. Köngäs 2009.

Dokumentointitaso 2

Kaivamista jatkettiin niin, että kiveyksestä tutkittiin ensin puolet. Kivikasaa alettiin purkaa sen eteläpuolelta poistamalla kiviä kerroksittain. Kivet olivat irtonaisia ja ne oli kasattu ruskeaan soransekaisen hiekkaan kaivettuun kuuoppaan (Y302). Kiveystä ei oltu tiivistetty. Turpeen alta paljastunut rautavaijeri jatkui kiveyksen sisään. Kiveyksen pohjalta esiin tuli kallio, jossa oli kolme halkaisijaltaan 3 cm poranreikää. Yhdessä reiässä oli yhä kiinni noin 51 cm pitkä tukirauta. Kyseessä oli sähkö- tai puhelintolpan paikka. Puinen tolpan pää on ollut kiinnitetty alaosastaan tukirautoilla kallioon ja tolpan tyvi on tuettu kivikasalla. Samankaltaisia kivikasoin tuettuja puhelin-/sähkötolpan paikkoja on edelleen pystyssä tienvarsilla, myös tutkimusalueella. Kiveyksen ja yksiköiden 301 ja 302 alta esiin tuli vaaleanruskea pohjahiekka (Y303).

Kuva 20 Kaivausalue 3 kaivettuna pohjaan. Kuvan keskellä näkyy kallioon poratut tukiraudan paikat ja yksi paikoillaan oleva tukirauta. Kuva: U. Köngäs 2009.

5.2.3 Kaivausalue 4

Neljäs kaivausalue avattiin tutkimusalueen itäpuolelle poikittain kohti vanhaa tielinjaa, joka noudattaa keskiaikaisen Suuren Rantatien linjausta. Koeojalla haluttiin selvittää, voiko tienlinjan paikalla erottaa tiehen liittyviä maakerroksia tai rakenteita. Luode-kaakko -suuntainen, noin 1,5x8,5 m kokoinen kaivausalue kattoi tien ja osan sitä reunustavista ojista. Kaivausalue oli noin 11,25 m² laaja.

Dokumentointitaso 1

Turpeen ja pintamaan poiston jälkeen koko alueelta esiin tuli harmaan hiekan muodostama huuhtoutumiskerros (Y401). Tästä kerroksesta löytyi rautaesineiden katkelmia, jotka poistettiin jälkitöiden yhteydessä (ks. liite 5). Harmaan huuhtoutumiskerroksen alapuolella yksiköt olivat erilaiset tien ja tienpenkkojen kohdilla. Itse tien paikka oli hieman koholla sen penkkoihin verrattuna. Tien paikalla huuhtoutumiskerroksen alapuolelta esiin tuli harmaanruskea soransekainen hiekka (Y402) ja tämän alta vaaleanharmaa, kova ja tiivis sorakerros (Y403), jossa oli rautasaostumia. Kerrokset Y402 ja Y403 olivat tien pinnalle tuotua hiekka- ja soramaata, jotka ovat kohottaneet tien paikan sen penkkoja noin 0,4 m korkeammalle. Kova sorakerros (Y403) oli selkeästi tamppaantunut hyvin tiiviiksi ja kovaksi tienkäytön seurauksena. Harmaanruskeasta soransekaisesta hiekasta (Y402) löytyi rautanauvoja ja rautaesineiden katkelmia. Kovasta sorakerroksesta (Y403) löytyi hevosenkengän katkelma ja rautanauvoja. Löydöt poistettiin jälkitöiden yhteydessä (ks. liite 5). Kaivamista jatkettiin vielä näiden kerrosten läpi. Harmaan kovan sorakerroksen (Y403) alta esiin tuli harmahtavanruskea hiekkakerros (Y407) ja musta noen- ja hiilensekainen hiekkakerros (Y404). Mustan noensekaisen yksikön (Y404) raja oli suora ja noudatti tien suuntaa. Tämä noin 1–1,5 m levyinen nokikerros sijaitsi tien itäreunassa, kohdassa, jossa koholla oleva tienpinta taittui loivasti alaspäin kohti tien penkkaa. Kerroksesta otettiin

myöhemmin hiilinäytteet, jotka ajoitettiin Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon ajoituslaboratoriossa.

Kaivausalueen kaakkoispäädystä tien reunassa huuhtoutumiskerroksen alta esiin tuli rökkiömäinen kivikasa (R406). Noin 0,1x0,15–0,2x0,3 m kokoiset luonnonkivet olivat tiiviisti kiinni punaruskeassa soransekaisessa hiekassa (Y408). Aivan kaivausalueen kaakkoisreunassa kivet olivat kiinni tummanharmaassa mullansekaisessa hiekassa (Y405). Kiveyksen reuna oli suora, tienlinjan suuntainen.

Kaivausalueen luoteispäädystä tien reunassa huuhtoutumiskerroksen alta esiin tuli osittain samoja kerroksia kuin tien paikalta: harmaanruskea soransekainen hiekka (Y402) ja tämän alta vaaleanharmaa, kova ja tiivis sorakerros (Y403). Tässä sorakerroksessa oli kaksi soikeata nokiläikkää. Nokiläikät sijaitsivat tien länsireunassa, kohdassa, jossa koholla on ollut tienpinta taittuu loivasti kohti tien penkkaa. Samankaltaisesti sijaitsi tien pinnan taitekohdassa tien itäreunalla yhtenäinen musta noen- ja hiilensekainen kerros (Y404). Aivan kaivausalueen luoteispäädystä esiin tuli punaruskea soransekainen hiekka (Y408).

Kuva 21 (vasemmalla) Kaivausalueen 4 dokumentointitasoa 1 puhdistetaan. Kuva: U. Köngäs 2009.

Kuva 22 Kaivausalueen 4 kaakkoispäätty dokumentointitasossa 1. Keskikohdalla erottuu tumma noensekainen hiekkakerros (Y404) ja taka-alalla tienreunassa ollut kiveys (R406). Kuva: U. Köngäs 2009.

Dokumentointitaso 2

Tien paikalla tutkimuksia jatkettiin kaivamalla musta noensekainen hiekkakerros (Y404) pois. Kerroksen alta esiin tuli harmahtavanruskea hiekkakerros (Y407) ja punaruskea

soransekainen hiekka (Y408). Näiden maayksiköiden välinen raja kulki kohdassa, jossa tien pinta taittuu kohti sen penkkaa. Tien keskikohdalta esiin tuli kallion pinta.

Kaivausalueen kaakkoispäädystä tien reunassa ollut kiveys (R406) purettiin. Kiveys R406 koostui pääosin 1–2 kivikertaan ladotuista luonnonkivistä. Kivet olivat kiinni punaruskeassa soransekaisessa hiekassa (Y408). Mitään selkeää rakennetta ei kiveyksessä ollut havaittavissa. Todennäköisesti tien paikalta on raivattu kiviä tien laitaan, minkä seurauksena kiveys on muodostunut. Kiveyksen ja sen punaruskean soransekaisen hiekan alta esiin tuli vaaleankellertävä soransekainen hiekka (Y409).

Kaivausalueen lounaispäädyistä poistettiin vaaleanharmaa, kova ja tiivis sorakerros (Y403), jossa oli nokiläikkiä. Kerroksen alta esiin tuli punaruskeaa soransekainen hiekka (Y408).

Kuva 23 (vasemmalla) Kaivausalueen 4 kaakkoispääty dokumentointitasossa 2. Tien reuna erottuu hyvin tasossa näkyvien yksiköiden (Y407 ja Y408) muuttuessa. Kuva: U. Köngäs 2009.

Kuva 24 (oikealla) Kaivausalueen 4 luoteispääty dokumentointitasossa 2. Kuva: U. Köngäs 2009.

Dokumentointitaso 3

Tutkimuksia jatkettiin poistamalla tien paikalta harmahtavan ruskea hiekka (Y407), jonka alta esiin tuli koko kaivausalueen kattava punaruskeaa soransekainen hiekka (Y408). Harmahtavanruskea hiekkakerros (Y407) tulkittiin tienpohjan alimmaksi rakennetuksi kerrokseksi. Sen alapuolelta esiin tullut Y408, jota esiintyy koko kaivausalueella, on todennäköisesti vanha rikastumiskerros. Kaivamista jatkettiin koko kaivausalueella kunnes yksikön Y408 alta esiin tuli vaaleankellertävä soransekainen hiekka (Y409). Kaivausalueen

luoteispäätyyn kaivettiin noin 0,4x0,3 m kokoinen ja noin 0,4 m syvä koepisto, josta kävi ilmi, että Y409 oli todennäköinen pohjamaa.

Kuva 25 (vasemmalla) Kaivausalueen 4 kaakkoispääty dokumentointitasossa 3. Kuva: U. Kögäs 2009.

Kuva 26 (oikealla) Kaivausalueen 4 luoteispääty dokumentointitasossa 3. Kuva: U. Kögäs 2009.

Dokumentointitaso 4

Kaivausalueen kaakkoispäädyn lounaisprofiilin edustalle kaivettiin noin 0,5–0,8 m leveä oja. Vaaleankellertävän soransekaisen hiekan (Y409) alta esiin tuli kallio. Lounaisprofiili dokumentoitiin piirtämällä.

Kuva 27 Kaivausalueen 4 lounaisprofiili. Punaiset nuolet kuvassa osoittavat kohtaa, jossa tien pinta taittuu kohti sen penkkoja. Tienpohjan kerrokset sijaitsevat siis punaisten nuolien välissä. Kuvat: U. Kögäs 2009.

Kuva 28 (vasemmalla) Kaivausalueen 4 kaakkoispääty dokumentointitasossa 4. Lounaisprofiilin eteen kaivetun ojan pohja on kalliota. Kuva: U. Köngäs 2009.

Kuva 29 (oikealla) Lettukestit kaivaustenjohtajan syntymäpäivänä. Kuva: J. Heinonen 2009.

6 Tulokset

Ruotsinpyhtään Skårbäcksmossenin muinaisjäänköhteellä suoritettiin arkeologiset koekaivaukset ja kartoitus 22.6.–26.6.2009 ja jatkotutkimukset 17.8.–28.8.2009. Tutkimukset liittyivät Valtatie 7 uuteen linjaukseen, joka tulee kulkemaan 1700-luvun sotilasleiriksi tulkittu muinaisjäänköhteiden läpi. Kohteelta kartoitettiin maanpäälle erottuvat rakenteet ja paikalle avattiin neljä kaivausalueita rakenteiden tarkemman luonteen selvittämiseksi. Paikalta havaitun majanpohjan paikalle avattiin kaivausalue 1. Majanpohja osoittautui tutkimusten aikana mahdolliseksi raivausröykkiöksi. Vallien ympäröimän suorakaiteenmuotoisen mahdollisen majanpohjan paikalle avattiin kaivausalue 2. Rakenne osoittautui todennäköiseksi maa-aineksenotto paikaksi. Uunikiveystä muistuttavan kivilatomuksen paikalle avattiin kaivausalue 3. Kiveys osoittautui sähkö- tai puhelintolpan paikaksi. Merkkejä sotilasleiristä paikalla ei havaittu.

Jatkotutkimusten aikana tutkittiin myös keskiaikaisen Suuren Rantatien mahdollista vanhaa linjausta, joka kulkee kohteen itäreunalla. Tielle avattiin kaivausalue 4. Tie oli perustettu soraiselle maanpinnalle, jonka päältä havaittiin ainakin kolme erillistä tienpohjan kerrosta. Nämä kerrokset kertovat, että tietä on rakennettu/korjattu ainakin kolmeen kertaan tuoden paikalle hiekkaa. Tien reunoilla havaittiin palojälkiä. Tien itäreunassa ollut musta noen- ja hiilensekainen hiekka (Y404) ja länsireunalla olleessa harmaassa sorakerroksessa (Y403) olleet nokiläikät sijaitsivat molemmat kohdissa, joissa tienpinta taittuu loivasti laskemaan kohti tienpenkkoja. Tien keskellä palojälkiä ei havaittu. Palojäljet voivat olla peräisin myös kallion polttamisesta. Vuonna 1620 Kustaa II Aadolf valtuutti Turun linnan käskynhaltijan Karl Oxenstjernan raivaamaan Suomen huonokuntoisia teitä. Valtakirjan mukaan teillä olevat

kivet ja kalliot oli hävitettävä polttamalla ja liian suuret kalliot kierrettävä.¹⁶ Tutkitussa tienpätöksessä alimmat tienpohjan kerrokset olivat kallionpinnan kanssa samalla tasolla. On mahdollista, että havaitut palojäljen liittyisivät pienimuotoiseen kallion polttamiseen. Kallion pinnasta ei havaittu palon tai rapautumisen jälkiä.

Noen ja hiilensekaisesta hiekkakerroksesta Y404 otettiin hiilinäyte, joka ajoitettiin Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon ajoituslaboratoriossa. Ajoitustulokset eivät ehtineet valmistua ennen raportin luovuttamista, vaan ne liitetään raportin yhteyteen myöhemmin.¹⁷ Teiden ajoittaminen on yleensä hankalaa, sillä tiet ovat olleet käytössä pitkiä aikoja.

Osittain noen- ja hiilensekaisen hiekkakerroksen (Y404) vieressä ja alla ollut harmahtavanruskea hiekka (Y407) tulkittiin tienpohjan alimmaksi kerrokseksi. Tämän kerroksen päällä olleiden muiden tienpohjankerrosten (Y403 ja Y402) rakentamisen myötä tienpinta on muuttunut sen penkkoja korkeammaksi ja antanut tielle sen nykymuodon. Harmahtavanruskean hiekkakerroksen Y407 alla ollut punaruskea soransekainen hiekkakerros Y408 on yhtenäinen kattaen koko kaivausalueen ja se tulkittiin vanhaksi maanpinnan rikastumiskerrokseksi, jonka päälle tie on aikoinaan tehty.

Erilaiset lait ovat määritelleet teiden leveydet keskiajalta lähtien. Jo 1340-luvun lopulla voimaan tulleen Maunu Eerikinpojan lain mukaan maanteiden ja käräjäteiden tuli olla kymmenen kyynärää (eli noin 5,94 m) leveitä.¹⁸ Käytännössä teiden leveys ei ole aina ollut määräysten mukainen. Suuri Rantatie täytti kuitenkin vielä 1900-luvun alussa vain paikoin lakien vaatiman 10 kyynärän leveyden. Kapeimmillaan tie oli itäisellä Uudellamaalla Loviisan ja Ahvenkosken välillä, jossa leveys oli vielä vuonna 1932 vain 4.5 metriä. Jo vuonna 1743 Ahvenkoskella Suuren Rantatien on todettu olleen kapea. Tällöin rajalinnoituksen paikkaa tutkimaan lähetetty sotilaskomissio totesi, että tie Pernajan Degerbyn ja Ahvenkosken välillä oli äärimmäisen kapea. Tietä kuitenkin parannettiin, sillä vuonna 1747 toisen sotilaskomission mukana Ahvenkoskella vierailut Augustin Ehrensverd kertoi Degerbyn ja Tesjoen Holmgårdin välisen tien olleen hiljattain kunnostettu.¹⁹ Tutkittu tienosuus oli noin 5–5,5 m leveä tienpenkkoja mukaan laskematta.

Tulkintani mukaan Valtatien 7 uuden tielinjauksen alle jäävä alue on riittävästi tutkittu, eikä alueella sijaitse lisätutkimuksia vaativia kiinteitä muinaisjäännöksiä.

---

¹⁶ Salminen 1993: 130

¹⁷ Saatu ajoitustulos viittaa aikaan, jolloin paikalla on joko tapahtunut luontainen palo tai tietä on parannettu /korjattu käyttäen apuna tulta, mistä on jäänyt palojäljet tien reunoille. Tie on todennäköisesti ollut rakennettu ja ollut käytössä jo ennen ajoitustuloksen antamaa aikaa.

¹⁸ Salminen 1993: 124-125

¹⁹ Salminen 1993: 134

Helsingissä 4.2.2010

Ulrika Kögäs

7 Lähteet

Painamattomat lähteet:

Historialliset kartat:

Ahvenkosken redutit. Kartta vuodelta 1789. Kopio kartasta Museovirasto/Rakennushistorian osasto Kra e1_03p. Alkuperäinen kartta Ruotsin sota-arkisto.

Vähä-ahvenkosken leiripaikka. Kartta vuodelta 1742. Kopio kartasta Museovirasto/Rakennushistorian osasto Kra b4_08. Alkuperäinen kartta: Ruotsin sota-arkisto.

MMH Peruskartta 302303 Tesjoki. Kartta vuodelta 1959. Museovirasto/Rakennushistorian osaston arkisto.

Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto:

Ahvenisto, T. 1968: Kymenlaakson historiallisten kiinteitten muinaisjäännösten inventointi 1966–1968. Inventointiraportti.

Seppälä S.-L. 2004: Pyhtää/Ruotsinpyhtää, Ahvenkosken osayleiskaava. Arkeologinen inventointi 18.–20. ja 25.–27.10.2004. Inventointiraportti.

Suhonen, V.-P. 2004: Historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventointi Itä-Uudellamaalla keväällä 2003. Inventointiraportti.

Museoviraston lausunnot, diaarinro. 199/304/2009. Liitteenä V.-P. Suhosen laatima maastotarkastusmuistio ”VT 7 Koloko – historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten maastotarkastus ja tarvittavien arkeologisten tutkimusten määrittely 5.5.2009”.

Painetut lähteet:

Harju, E.S. & Tiilikainen, H. (toim.) 2009: *Kuninkaallinen merikartasto 1791–1796. C.N. af Klerckerin johtama kartoitustyö Suomenlahdella*. Jyväskylä.

Mickwitz, J. & Paaskoski, J. 2005: 1700-luku, *Itärajan vartijat* 4.

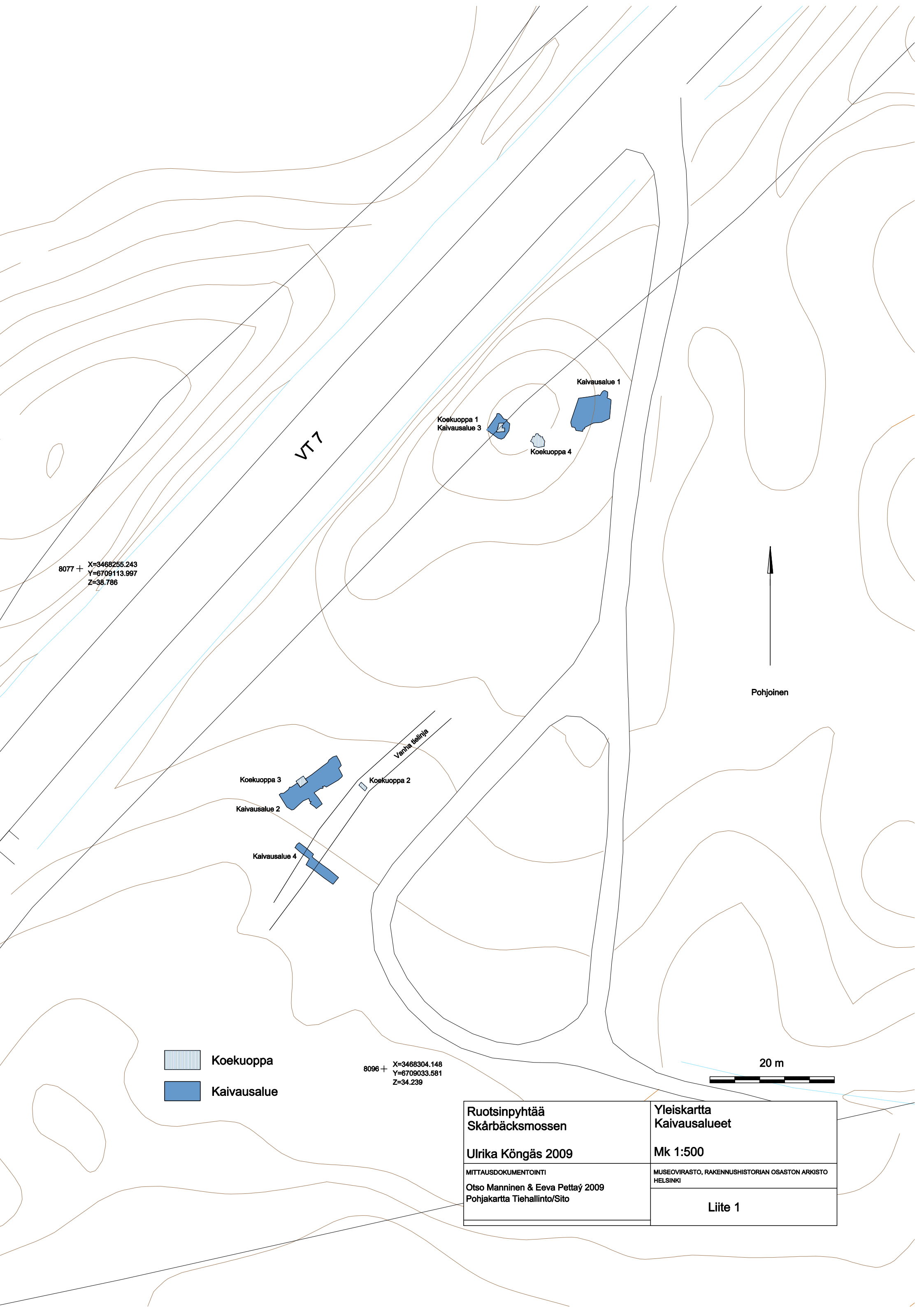
Oksanen, A.-L. 1991: *Vanha Pyhtää. Pyhtään ja Ruotsinpyhtään historia vuoteen 1743*. Loviisa.

Orman, E. 2000: Pyhtään paikallisyhteisön muotoutuminen keskiajalla. *Pyhtää – Pyttis ristiretkiajasta nykypäivään, från korståg till nutid*. Kotka.

Salminen, T. 1993: Suuri Rantatie – Stora Strandvägen. *Tiemuseon julkaisuja 7*.

Sirén, O. 1995: *Loviisan kaupungin historia 1745–1995*. Loviisa.

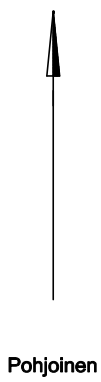
8077 + X=3468255.243
Y=6709113.997
Z=36.786

VT 7

Koekuoppa 1
Kaivausalue 3

Koekuoppa 4

Kaivausalue 1

Pohjoinen

Koekuoppa 3

Kaivausalue 2

Kaivausalue 4

Vanha Niemi

Koekuoppa 2

 Koekuoppa
 Kaivausalue

8096 + X=3468304.148
Y=6709033.581
Z=34.239

20 m

<p>Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen</p>	<p>Yleiskartta Kaivausalueet</p>
<p>Ulrika Köngäs 2009</p>	<p>Mk 1:500</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI Otso Manninen & Eeva Pettäy 2009 Pohjakartta Tiehallinto/Sito</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI Liite 1</p>

Mustavalkonegatiiviluettelo**MV/RHO 217867: 1–13**

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Kuvaaja Ulrika Köngäs

Kuvanumero	Aihe
217867:1	Alue 1 ennen kaivausta. Suunta E-W
217867:2	Alue 1, dokumentointitaso 1. Suunta NW-SE
217867:3	Alue 1, dokumentointitaso 2. Suunta W-E
217867:4	Alue 1, eteläprofiili. Suunta N-S
217867:5	Alue 1, pohja. Suunta W-E
217867:6	Alue 2, raivauksen jälkeen, ennen avaamista. Suunta NE-SW
217867:7	Alue 2, dokumentointitaso 1. Suunta NE-SW
217867:8	Alue 2, dokumentointitaso 2. Suunta NE-SW
217867:9	Alue 4, dokumentointitaso 1. Suunta NW-SE
217867:10	Alue 4, dokumentointitaso 2. Suunta NW-SE
217867:11	Alue 4, dokumentointitaso 3. Suunta NW-SE
217867:12	Alue 4, pohja. Suunta NW-SE
217867:13	Alue 4, lounaisprofiili. Suunta NW-SE

Digitaalikuvaluettelo

MV/RHO 217867: 14–42

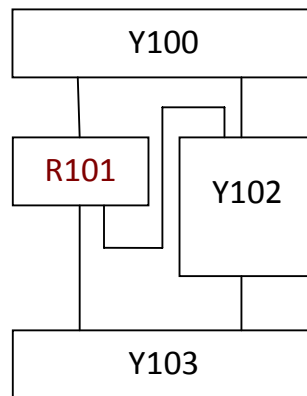
Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Kuvaaja Ulrika Köngäs

Kuvanumero	Aihe
217867:14	Alue 1 ennen avaamista. Suunta NE-SW
217867:15	Alue 1 , dokumentointitaso 1. Suunta W-E
217867:16	Alue 1 , dokumentointitaso 2. Suunta W-E
217867:17	Alue 1 , dokumentointitaso 2, eteläprofiili. Suunta N-S
217867:18	Alue 1, työkuva. Suunta N-S
217867:19	Alue 1, pohja. Suunta E-W
217867:20	Alue 1, eteläprofiili. Suunta N-S
217867:21	Koekuoppa 1. Suunta SE-NW
217867:22	Yleiskuva, Suuri Rantatie. Suunta N-S
217867:23	Koekuoppa 2. Suunta N-S
217867:24	Alue 2 ennen avaamista. Suunta SW-NE
217867:25	Alue 2 ennen avaamista. Suunta N-S
217867:26	Alue 2, dokumentointitaso 1. Suunta N-S
217867:27	Alue 2, dokumentointitaso 1. Suunta SW-NE
217867:28	Alue 2, dokumentointitaso 2. Suunta NE-SW
217867:29	Alue 2, dokumentointitaso 2. Suunta SW-NE
217867:30	Alue 2, etelävallin luoteisprofiili. Suunta SE-NW
217867:31	Alue 3, dokumentointitaso 1. Suunta S-N
217867:32	Alue 3, pohja. Suunta SE-NW
217867:33	Alue 4, dokumentointitaso 1. Suunta NW-SE
217867:34	Alue 4 luoteisosa, dokumentointitaso 2. Suunta SE-NW
217867:35	Alue 4 kaakkoisosa, dokumentointitaso 2. Suunta NW-SE
217867:36	Alue 4 kaakkoisosa, dokumentointitaso 3. Suunta NW-SE
217867:37	Alue 4, luoteisosa, dokumentointitaso 3. Suunta SW-NE
217867:38	Alue 4 kaakkoisosa, pohja. Suunta NW-SE
217867:39	Alue 4, lounaisprofiili. Suunta NE-SW
217867:40	Alue 4, lounaisprofiili. Suunta NE-SW
217867:41	Ryhmäkuva, koekaivaukset.
217867:42	Ryhmäkuva, jatkotutkimukset.

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Stratigrafia: Kaivausalue 1

R101

Kivirakenne

Y102

Maalajiyksikkö

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Yksikkökuvaukset: Kaivausalue 1

Liite 4a:2

Nro: Y100	Alue: 1	Tyyppi: Kerros
Kaivaustapa: Lapio	Paksuus cm: 5-20	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: Turve	Pääsekoite:	Muu sekoite:
Väri:	Kerroksen ominaisuudet:	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella:	Alapuolella: R101, Y102	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y200, Y300, Y400	
Kuvaus ja tulkinta: Pintamaa		

Nro: Y102	Alue: 1	Tyyppi: Kerros
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 10-30	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: H.hiekka	Pääsekoite: K.hiekka	Muu sekoite: Sora
Väri: Harmaa	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y100	Alapuolella: Y103	Liittyy rakenteeseen: R101
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Huuhtoutumiskerros. Pintamaansekaisena rakenteen R101 yhteydessä.		

Nro: Y103	Alue: 1	Tyyppi: Kerros
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm:	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: Kk.hiekka	Pääsekoite: Sora, H.hiekka	Muu sekoite:
Väri: Vaaleanruskea	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen, kuiva	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y102	Alapuolella:	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Luonnollinen kerros, pohjamaa		

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

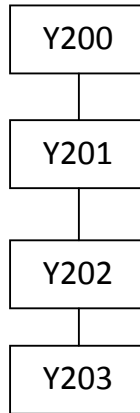
Rakennekuvaukset: Kaivausalue 1

Liite 4a:3

Nro: R101	Tyyppi: Kivirakenne	Koko m: 2,5x3	Suunta:
KIVIRAKENNE:			
Kmateriaali: Luonnonkivi	Kivien koko cm: 20x30-60x80	Tekniikka: Ladottu	
TIILIRAKENNE: Tiilien koko cm:			
PUURAKENNE:			
Pmateriaali:		Puiden koko cm:	
Kuvaus ja tulkinta: Matalaan kuoppaan kasattu irtokivistä koostuva lähes suorakaiteenmuotoinen kiveys oli todennäköisesti raivausröykkiö.			
Liittyy yksikköihin: Pintamaansekainen Y102	Yläpuolella: Y100	Alapuolella: Y102	Sama kuin:

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Stratigrafia: Kaivausalue 2

Y202

Maalajiyksikkö

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Yksikkökuvaukset: Kaivausalue 2

Liite 4b:2

Nro: Y200	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio	Paksuus cm: 5-15	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: Turve	Pääsekoite:	Muu sekoite:
Väri:	Kerroksen ominaisuudet:	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella:	Alapuolella: Y201	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y100, Y300, Y400	
Kuvaus ja tulkinta: Pintamaa		

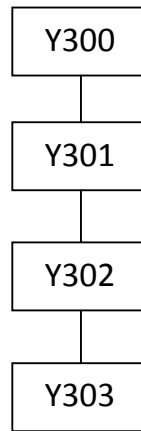
Nro: Y201	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio	Paksuus cm: 5-35	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: H.hiekka	Pääsekoite: K.hiekka	Muu sekoite: Multa
Väri: Harmaa	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen, kuiva	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y200	Alapuolella: Y202	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Huuhtoutumiskerros		

Nro: Y202	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 8-30	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: K.hiekka, Kk.hiekka	Pääsekoite: Sora	Muu sekoite: Kivi
Väri: Ruskea	Kerroksen ominaisuudet: Tiivis	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y201	Alapuolella: Y203	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y302	
Kuvaus ja tulkinta: Luonnollinen kerros, rikastumiskerros		

Nro: Y203	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm:	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: Kk.hiekka	Pääsekoite: Sora	Muu sekoite:
Väri: Vaaleanruskea	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y202	Alapuolella:	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y303	
Kuvaus ja tulkinta: Pohjamaa, luonnollinen kerros		

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Stratigrafia: Kaivausalue 3

Y301

Maalajiyksikkö

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Yksikkökuvaukset: Kaivausalue 3

Liite 4c:2

Nro: Y300	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio	Paksuus cm: 10	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: Turve	Pääsekoite:	Muu sekoite:
Väri:	Kerroksen ominaisuudet:	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella:	Alapuolella: Y301	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y100, Y200, Y400	
Kuvaus ja tulkinta: Pintamaa		

Nro: Y301	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm:	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: K.hiekka	Pääsekoite: Multa	Muu sekoite: Rapautunut kivi
Väri: Tummanruskea	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet epätasaisesti
Yläpuolella: Y300	Alapuolella: Y302	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Täytemaata + huuhtoutumiskerrosta		

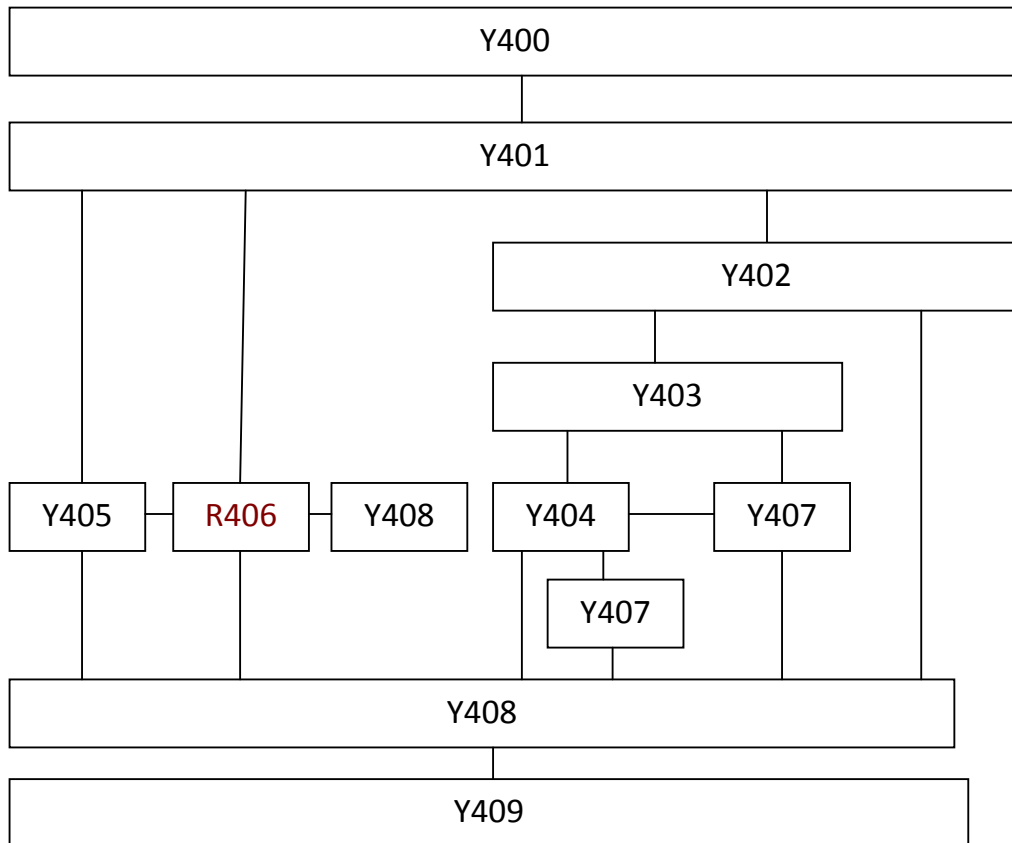

Nro: Y302	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 8-30	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: K.hiekka, Kk.hiekka	Pääsekoite: Sora	Muu sekoite: Kivi
Väri: Ruskea	Kerroksen ominaisuudet: Tiivis	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y301	Alapuolella: Y303	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y202	
Kuvaus ja tulkinta: Luonnollinen kerros, rikastumiskerros		

Nro: Y303	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm:	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: Kk.hiekka	Pääsekoite: Sora	Muu sekoite:
Väri: Vaaleanruskea	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y302	Alapuolella:	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y203	
Kuvaus ja tulkinta: Pohjamaa, luonnollinen kerros		

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Stratigrafia: Kaivausalue 4

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Yksikkökuvaukset: Kaivausalue 4

Liite 4d:2

Nro: Y400	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 5-20	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: Turve	Pääsekoite:	Muu sekoite:
Väri:	Kerroksen ominaisuudet:	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella:	Alapuolella: Y401	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin: Y100, Y200, Y300	
Kuvaus ja tulkinta: Pintamaa		

Nro: Y401	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 5	Laajuus m: Koko kaivausalue
Päämaalji: H.hiekka ja k.hiekka	Pääsekoite:	Muu sekoite:
Väri: Harmaa	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y400	Alapuolella: Y402, Y405, R406	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Huuhtoutumiskerros		

Nro: Y402	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 10-30	Laajuus m: Esiintyy n.5,5 m leveydeltä tien kohdalla.
Päämaalji: K.hiekka	Pääsekoite: Sora	Muu sekoite:
Väri: Harmaanruskea	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen, kuiva	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y401	Alapuolella: Y403, Y409	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Tienpohjan kerros.		

Nro: Y403	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 15-20	Laajuus m: Esiintyy n.5,5 m leveydeltä tien kohdalla.
Päämaalji: Savi	Pääsekoite: K.hiekka, kivi	Muu sekoite:
Väri: Vaaleanharmaa	Kerroksen ominaisuudet: Tiivis, kuiva	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y402	Alapuolella: Y404, Y407	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Tienpohjan kerros.		

Nro: Y404	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lasta	Paksuus cm: 2-5	Laajuus m: Noin 1,5x1,5 m kokoinen alue tien itäreunassa.
Päämaalji: K.hiekka	Pääsekoite: Hiili/noki	Muu sekoite:
Väri: Musta	Kerroksen ominaisuudet: Tahmea	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y402	Alapuolella: Y407, Y408	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Liukuva Y407: kanssa, muuten selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Kapea palokerros tien itäreunassa, liittyy tienpohjan kerroksiin.		

Nro: Y405	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lasta	Paksuus cm: 5	Laajuus m: 0,2x1,5
Päämaalji: Kk.hiekka	Pääsekoite: Multa	Muu sekoite:
Väri: Tummanharmaa	Kerroksen ominaisuudet: Tiivis, tahmea	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y401	Alapuolella: Y408	Liittyy rakenteeseen: R406
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Mahdollisesti vanhan maanpinnankerros, joka on jäänyt ohuen täyttömaan alle.		

Nro: Y407	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lasta	Paksuus cm: 10-30	Laajuus m: Esiintyy n.3,5 m leveydeltä tien kohdalla.
Päämaalji: H.hiekka	Pääsekoite: K.hiekka, sora	Muu sekoite:
Väri: Harmahtavanruskea	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen, liuskeinen	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y403, Y404	Alapuolella: Y408	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Tienpohjan alin rakennettu kerros. Kerroksen väri vaihtelee ohuina kerroksina ruskeasta vaaleanharmaaseen.		

Nro: Y408	Tyyppi: Kerros	
Kaivaustapa: Lapio, lasta	Paksuus cm: 5-35	Laajuus m: Koko kaivausalueella
Päämaalji: Kk.hiekka	Pääsekoite: K.hiekka	Muu sekoite: Sora
Väri: Punaruskea	Kerroksen ominaisuudet: Irtonainen	Homogeenisuus: Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti
Yläpuolella: Y402, Y404, Y405, R406, Y407	Alapuolella: Y409	Liittyy rakenteeseen:
Yksikön rajat: Selvät	Sama kuin:	
Kuvaus ja tulkinta: Luonnollinen kerros, rikastumiskerros. Tie on rakennettu tämän kerroksen päälle.		

Nro:

Y409

Kaivaustapa:

Lapio

Päämaalji:

Kk.hiekka

Väri:

Vaaleankellertävä

Yläpuolella:

Y408

Yksikön rajat:

Selvät

Kuvaus ja tulkinta:

Luonnollinen kerros, pohjamaa

Tyyppi:

Kerros

Paksuus cm:

Pääsekoite:

K.hiekka

Kerroksen ominaisuudet:

Irtonainen

Alapuolella:

Sama kuin:

Laajuus m:

Koko kaivausalueella

Muu sekoite:

Sora

Homogeenisuus:

Ainesosat ovat jakaantuneet tasaisesti

Liittyy rakenteeseen:

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Rakennekuvaukset: Kaivausalue 4

Liite 4d:3

Nro:	Tyyppi:	Koko m:	Suunta:
R406	Kivirakenne	1,5x2	

KIVIRAKENNE:

Kmateriaali:	Kivien koko cm:	Tekniikka:
Luonnonkivi	10x15-20x30	Ladottu

TIILIRAKENNE: Tiilien koko cm:

PUURAKENNE:

Pmateriaali: Puiden koko cm:

Kuvaus ja tulkinta:

Todennäköisesti tien raivaamisen seurauksena syntynyt kivikasa. Kivet olivat kiinni punaruskeassa soransekaisessa hiekassa ja tummanruskeassa mullansekaisessa hiekassa. Kiviä oli 1-2 kivikertaa. Kiveyksen reuna oli lähes suora, tienlinian suuntainen.

Liittyy yksikköihin:	Yläpuolella:	Alapuolella:	Sama kuin:
Y408, Y405	Y401	Y408	

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009

Liite 5:1

Poistetut löydöt

Nro	Alue	Yksikkö/Rakenne	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat mm	Paino g
1	1	Y100	Lasi	Pullo	Kirkkaan lasipullon pohjapala, aavistuksen vihertävä, punttelinjälki.	1	pohjan halk. 41	37,1
2	1	Y102/R101	Posliini	Eriste	Kaksi valkeaa posliinisirpaletta, mahdollisesti sähkölinjan eristeestä.	2		2,3
3	1	Y102/R101	Lasi	Pullo	Ruskean lasipullon sirpaleita, pohja- ja kylkipaloja.	42		267
4	1	Y102/R101	Lasi	Pullo	Vihertävä lasipullon kylkipala.	1		2,7
5	1	Y102	Lasi	Pullo	Ruskean lasipullon sirpaleita, pohja- ja kylkipaloja. Yhdessä teksti "2/3".	4		16,8
6	1	Y102	Lasi	Pullo	Kirkkaan lasipullon kylkipaloja.	2		6,2
7	1	Y103	Lasi	Pullo	Ruskean lasipullon sirpaleita, kylkipaloja.	7		18,4
8	4	Y401	Rauta	Esine	Rautaesineen katkelmia.	6		47,3
9	4	Y401	Rauta	Pultti	Rautapultti.	1		64,6
10	4	Y402	Rauta	Esine	Rautaesineen katkelmia, seassa mahdollinen pultinkanta.	6		55,1
11	4	Y402	Rauta	Naula	Rautanauvoja.	2		30,1
12	4	Y402	Rauta	Naula	Rautanauvoja, luultavasti hevosenkenkänauvoja.	3		35
13	4	Y403	Rauta	Hevosenkenkä	Hevosenkengänkatkelma.	1		56,4
14	4	Y403	Rauta	Naula	Rautanauvoja, luultavasti hevosenkenkänauvoja.	5		40
15	4	Y403	Rauta	Naula	Rautaesineen katkelmia, luultavasti nauvoja.	2		24,5

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen 2009
Poistetut löydöt

Kuvat: Otso Manninen

Löytö nro. 1

Löytö nro. 3

Löytö nro. 5

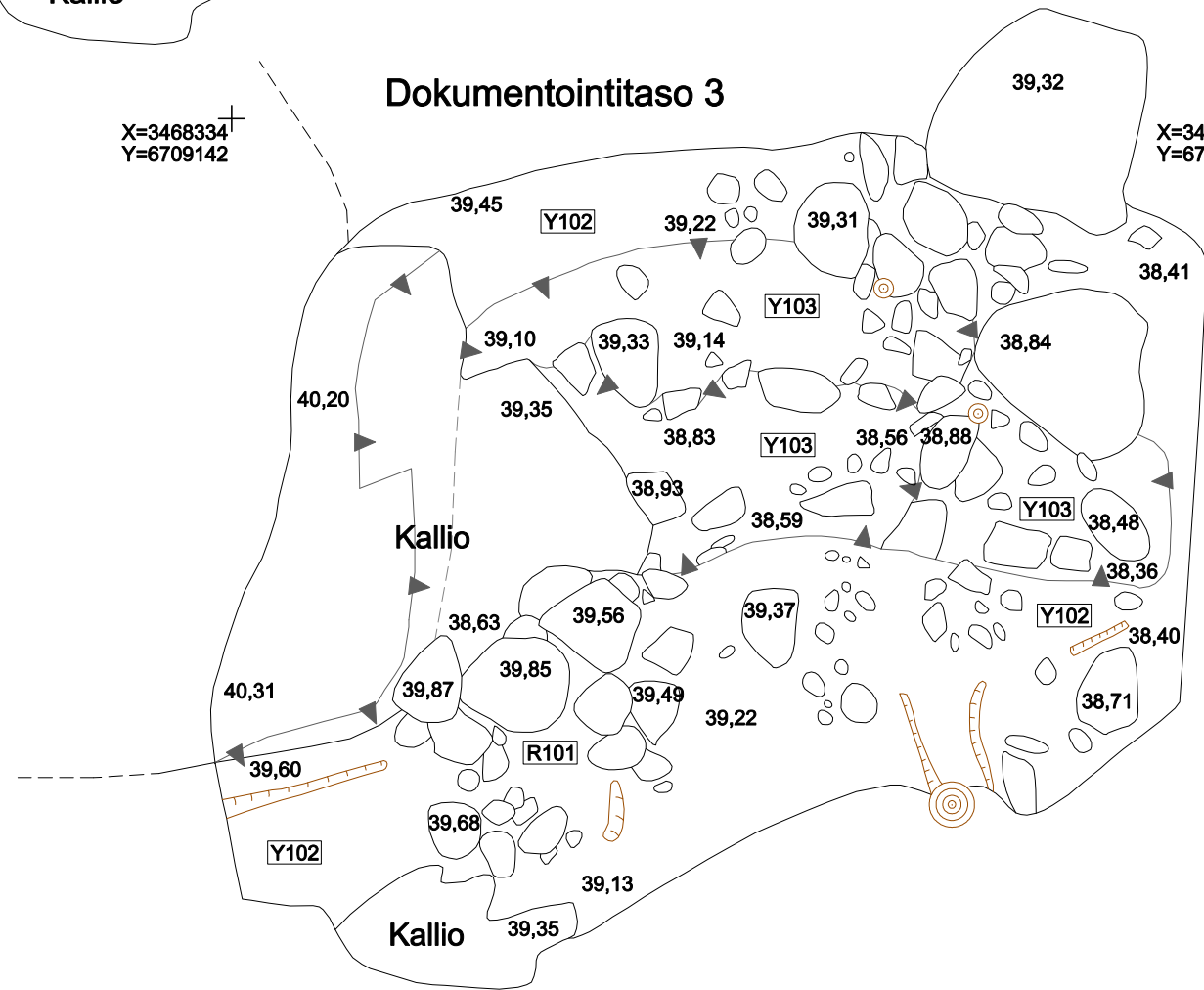
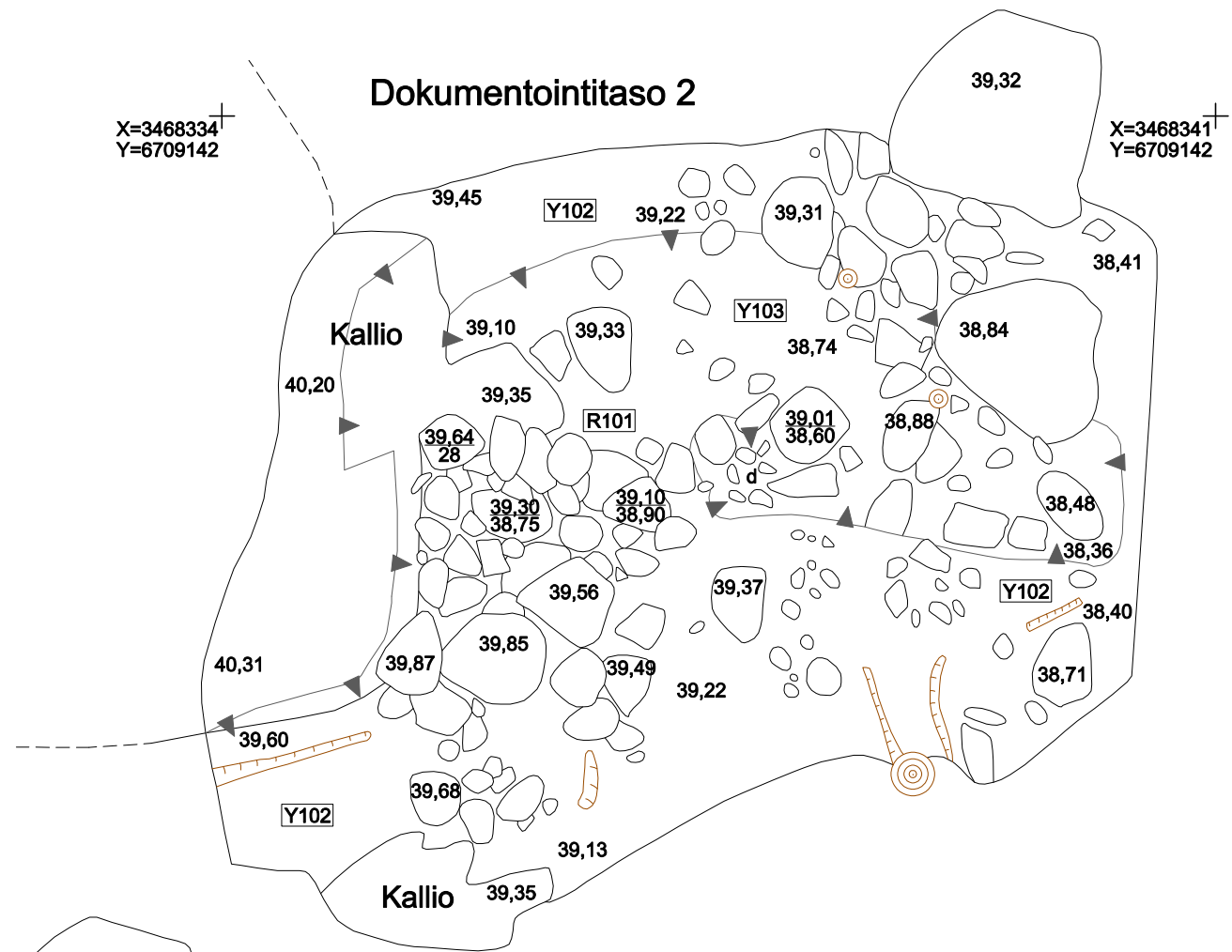
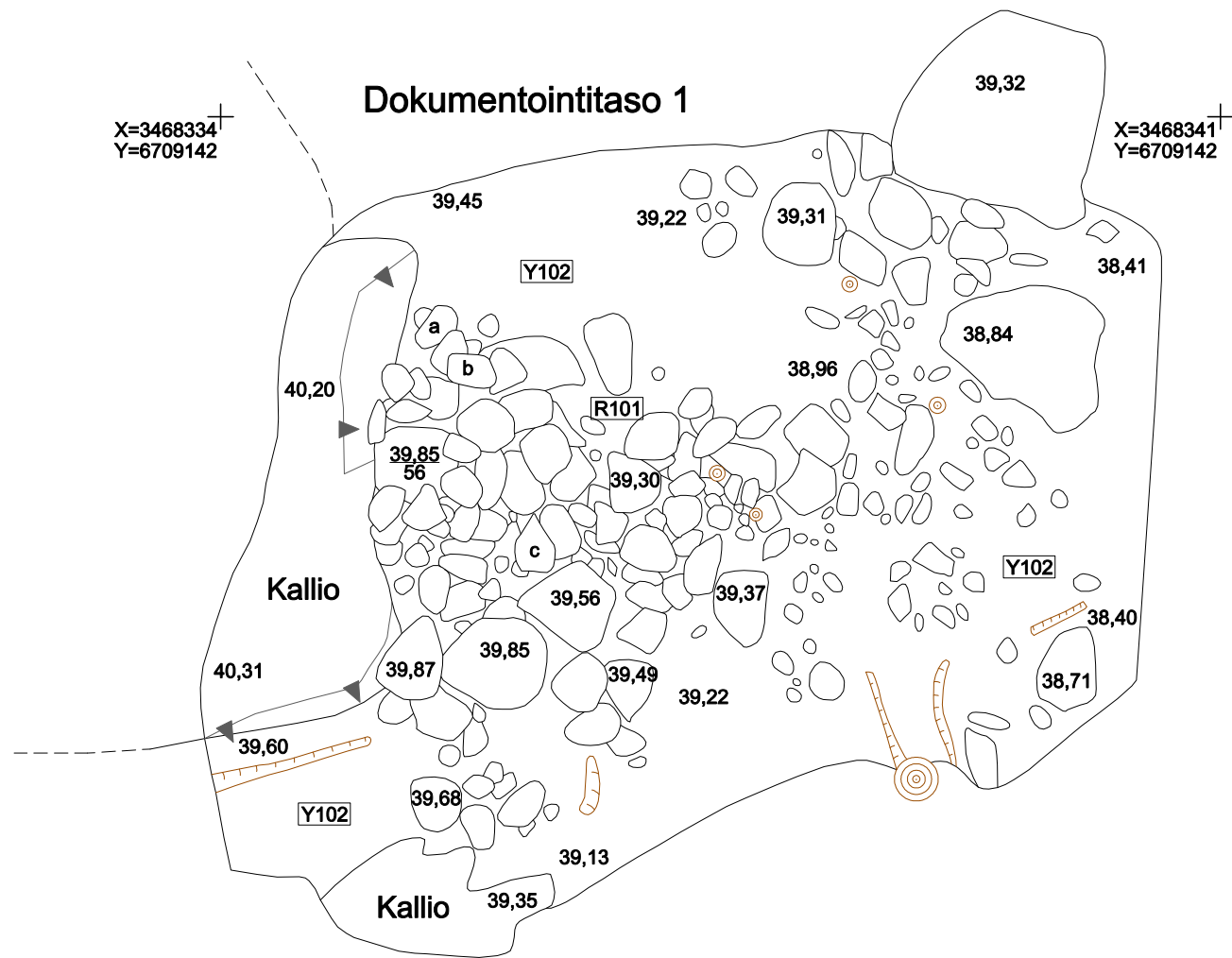

Löytö nro. 13

Karttaluettelo

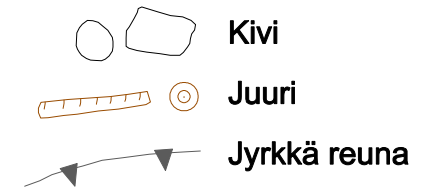
Liite 6

Nro	Kartta	MK	Piirtäjä	PuhtPiirt
1	Kaivausalue 1, dokumentointitasot 1-3	1:50	EP	EP
2	Kaivausalue 1, ojan S-profiili	1:20	EP	EP
3	Kaivausalue 2, dokumentointitaso 1	1:50	EP	EP
4	Kaivausalue 2, dokumentointitaso 2	1:50	EP	EP
5	Kaivausalue 2, lounaispäädyn vallin NW-profiili	1:20	RÅ	EP
6	Kaivausalue 3, dokumentointitasot 1-2	1:50	EP	EP
7	Kaivausalue 4, dokumentointitasot 1-4	1:50	JH & EP	EP
8	Kaivausalue 4, SW-profiili	1:20	EP	EP
9	Koekuopat 1 & 3, dokumentointitaso 1	1:20	OM & HP	EP

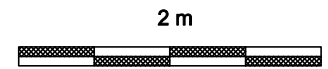
Kivet

- a: 39,71/39,34
- b: 39,88/39,47
- c: 39,39/39,28
- d: 38,61

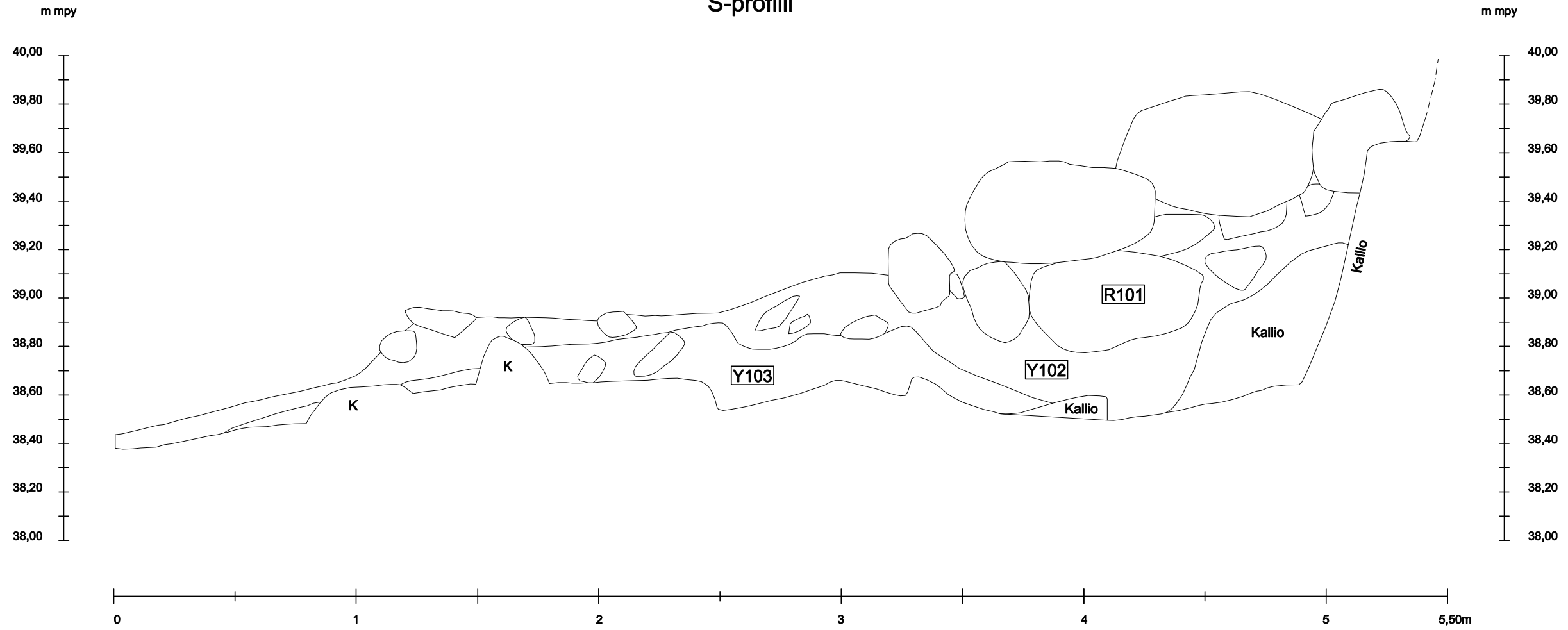
- R101 Kivirakenne
- Y102 Vaaleanharmaa hieno hiekka, huuhtoutumiskerros
- Y103 Vaaleanruskea hiekka

Pohjoinen

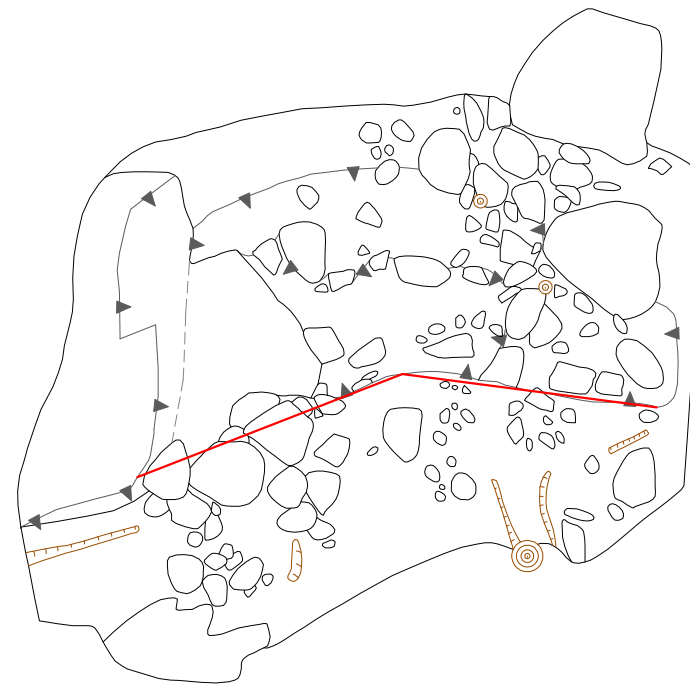

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen	Kaivausaule 1 Dokumentointitasot 1-3
Ulrika Köngäs 2009	Mk 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Eeva Pettäy 2009 Puht.piirt. Eeva Pettäy 2009	Kartta 1

S-profilii

- R101 Kivirakenne
- Y102 Vaaleanharmaa hieno hiekka, huuhtoutumiskerros
- Y103 Vaaleanruskea hiekka
- K Kivi
- Piirretty profiili

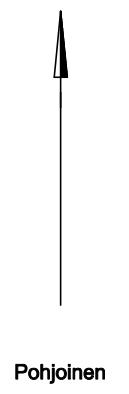

<p>Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen Ulrika Kögäs 2009</p>	<p>Kaivausalue 1 Ojan S-profilii</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI Eeva Pettaý 2009 Puht. piirt. Eeva Pettaý 2009</p>	<p>Mk 1:20 MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</p>
<p>Kartta 2</p>	

X=3468287
Y=6709084

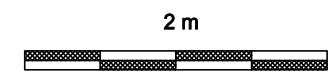
X=3468297
Y=6709084

Kivet
a: 35,86/35,64
b: 35,36/34,87

- **Y201** Harmaa mullansekainen hiekka, huuhtoutumiskerros
- **Y202** Ruskea soransekainen hiekka
- **Juuri/puu**
- **Jyrkkä reuna**
- **Vallin korkein kohta**
- **Kivi**

X=3468287
Y=6709076

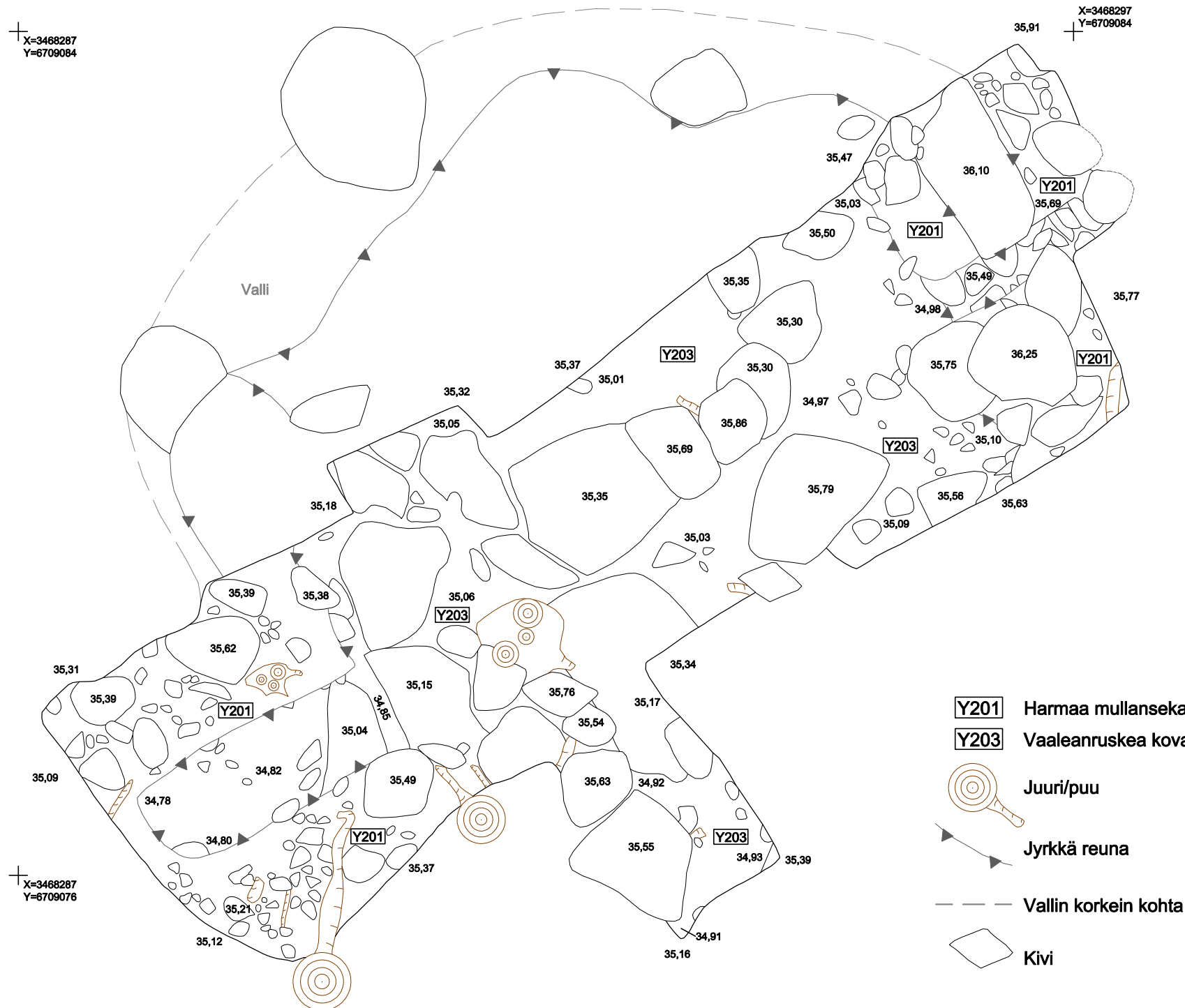

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen	Kaivausalue 2 Dokumentointitaso 1
Ulrika Köngäs 2009	Mk 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Eeva Pettäy 2009 Puht.piirt. Eeva Pettäy 2010	Kartta 3

X=3468287
Y=6709084

X=3468297
Y=6709084

Pohjoinen

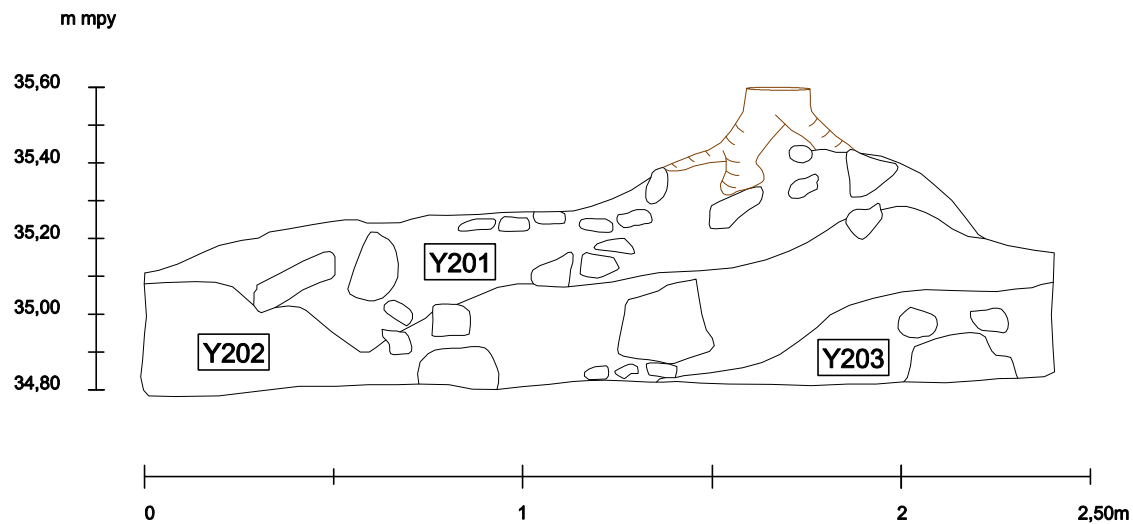
X=3468287
Y=6709076

- Y201 Harmaa mullansekainen hiekka, huuhtoutumiskerros
- Y203 Vaaleanruskea kova soransekainen hiekka
- Juuri/puu
- Jyrkkä reuna
- Vallin korkein kohta
- Kivi

2 m

Ruotsinpyhtää Skårmäcksmossen	Kaivausalue 2 Dokumentointitaso 2
Ulrika Köngäs 2009	Mk 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Eeva Pettäy 2009 Puht.piirt. Eeva Pettäy 2010	Kartta 4

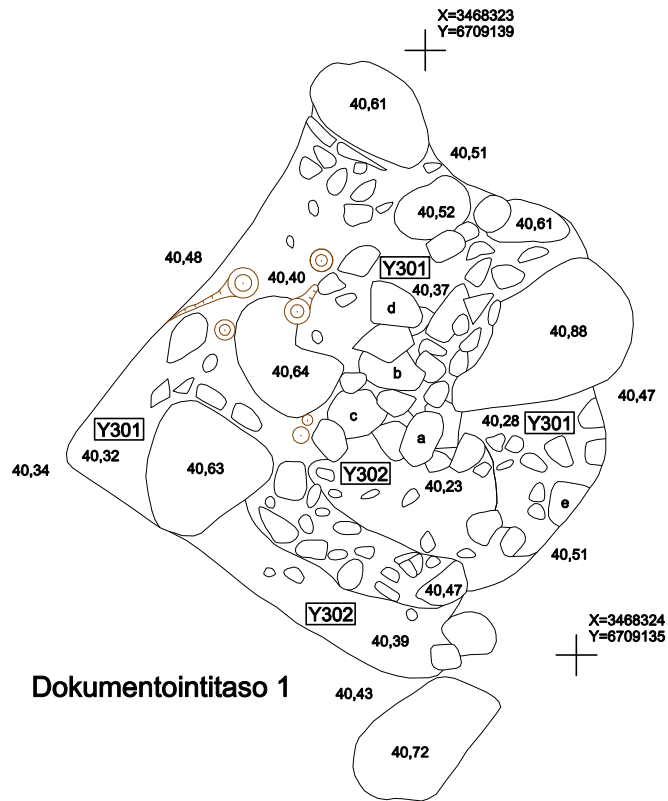
— Piiirretty profiili

1 m

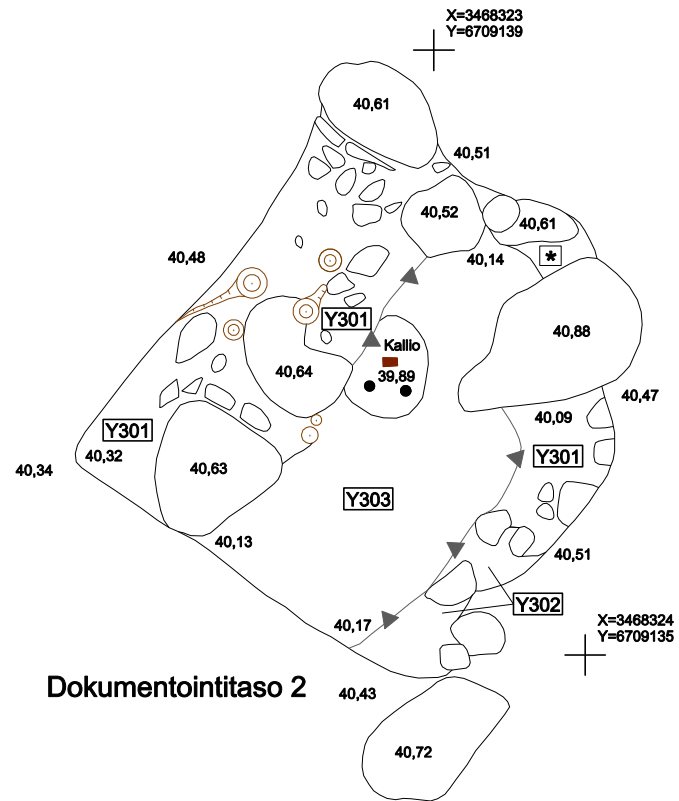

- Y201 Harmaa mullasekainen hiekka, huuhtoutumiskerros
- Y202 Ruskea soransekainen hiekka
- Y203 Vaaleanruskea kova soransekainen hiekka
- Juuri/puu
- Kivi

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen Ulrika Köngäs 2009	Kaivausalue 2 Lounaispäädyn vallin NW-profiili
	Mk 1:20
MITTAUSDOKUMENTOINTI Rasmus Åkerblom 2009 Puht.piirt. Eeva Pettaý 2010	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
	Kartta 5

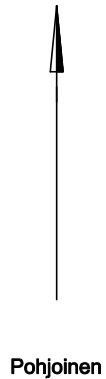
Dokumentointitaso 1

Dokumentointitaso 2

Kivet

- a: 40,55/40,10
- b: 40,47/40,12
- c: 40,43/40,07
- d: 40,48

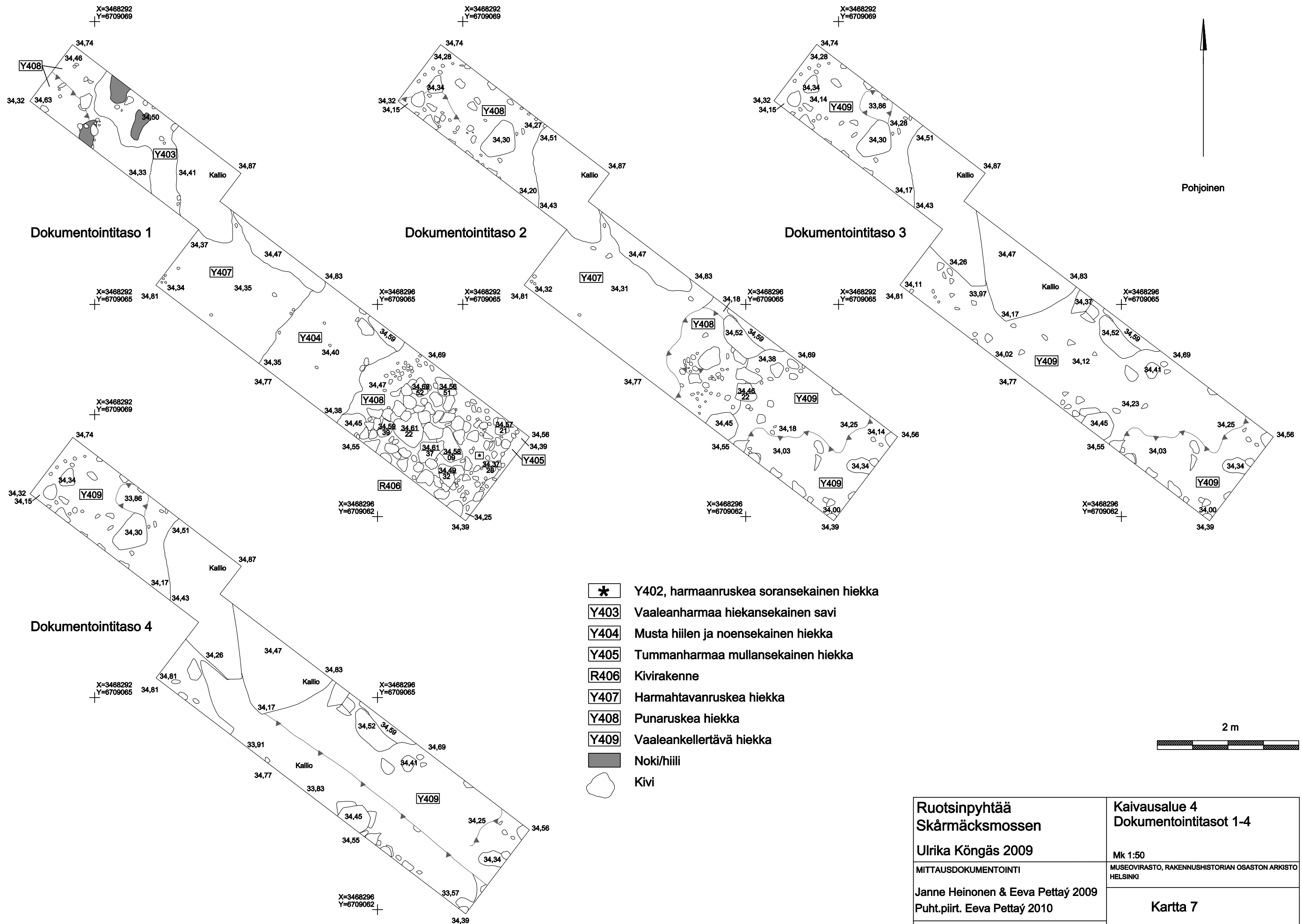

- Y301 * Tummanruskea hiekka
- Y302 Soransekainen ruskea hiekka
- Y303 Vaaleanruskea hiekka
- Rautatolppa kalliossa
- • Reikä kalliossa
- 🔑 Juuri/puu
- Jyrkkä reuna
- ◻ Kivi

2 m

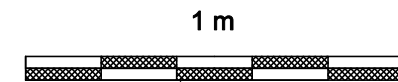
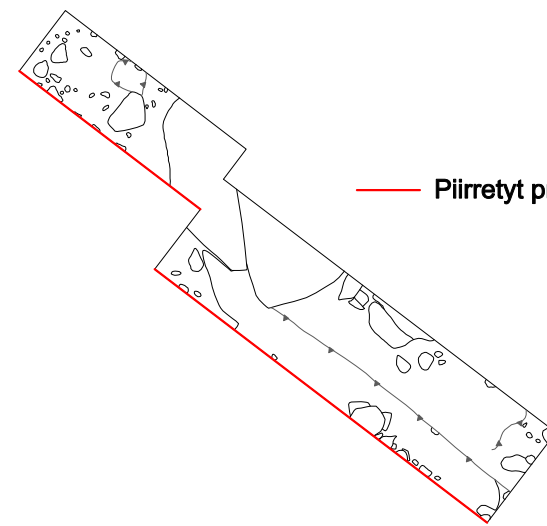
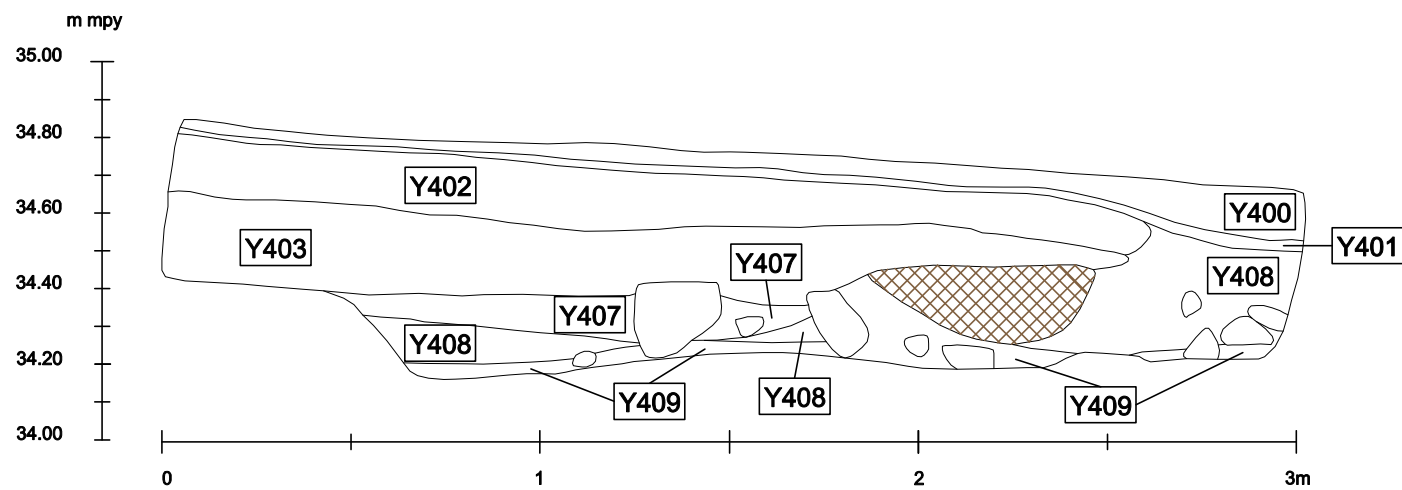
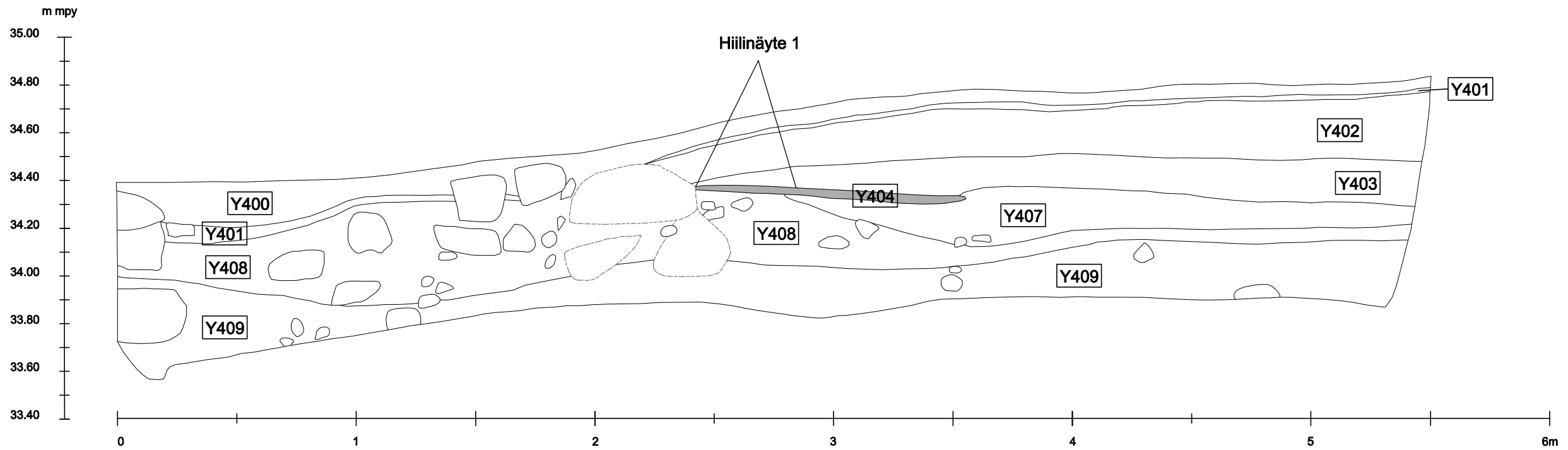

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen	Kaivausalue 3 Dokumentointitasot 1 & 2
Ulrika Köngäs 2009	Mk 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Eeva Pettaý 2009 Puht.piirt. Eeva Pettaý 2010	Kartta 6

Ruotsinpyhtää Skärmäcksmossen	Kaivausalue 4 Dokumentointitasot 1-4
Ulrika Köngäs 2009	Mk 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
Janne Heinonen & Eeva Pettäy 2009 Puht.piirt. Eeva Pettäy 2010	Kartta 7

Y400 Harmaa mullasekainen hiekka, huuhtoutumiskerros	Y407 Harmaa mullasekainen hiekka, huuhtoutumiskerros
Y401 Ruskea soransekainen hiekka	Y408 Ruskea soransekainen hiekka
Y402 Vaaleanruskea kova soransekainen hiekka	Y409 Vaaleanruskea kova soransekainen hiekka
Y403 Vaaleanruskea kova soransekainen hiekka	Palaneita ja rapautuneita kiviä, karkeaa hiekkaa ja nokea
Y404 Vaaleanruskea kova soransekainen hiekka	Kivi
	Kivet tulevat 30-40cm profiilista ulos

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen Ulrika Köngäs 2009	Kaivausalue 4 SW-profiili
MITTAUSDOKUMENTOINTI Eeva Pettäy 2009 Puht.piirt. Eeva Pettäy 2010	Mk 1:20 MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
	Kartta 8

X=3468322
Y=6709138

Koekuoppa 1

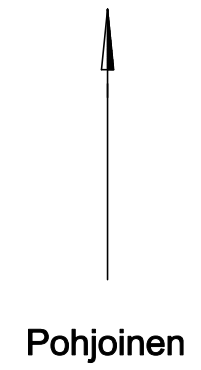
X=3468322
Y=6709136

Koekuoppa 3

X=3468290
Y=6709080

X=3468292
Y=6709080

- 1 Vaaleanruskea hiekka
- 2 Ruskea soransekainen hiekka (Y202)

Kivi

Jyrkkä reuna

1 m

Ruotsinpyhtää Skårbäcksmossen Ulrika Köngäs 2009	Koekuopat 1 & 3 Dokumentointitaso 1
MITTAUSDOKUMENTOINTI Otso Manninen & Heini Pulli 2009 Puht. piirt. Eeva Pettaý 2009	Mk 1:20 MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI
	Kartta 9